

Ksaver Meško

Prisega

Kar dedje naši so ljubili,
to ljubimo z vso dušo mi,
za kar so dede se borili,
za to borimo zdaj se mi,
po borbi le prihaja zmaga,
iz horb se svoboda rodi,
kdor boju plašno se izmika,
svobode zlate ureden ni.

O domovina, jezik sladki,
za vaju nam srce gori,
prisegamo ljubezen vama,
zvestobo vsi do konca dni.

Gustav Strniša

Novo leto

Med dimom, smodnikom prihaja otrok,
v objem dviga rökice in se smehlja:
»Želim vam vso srečo, ko sredi gorja
grom vojne pretresa nebesni obok!

Nemirni otrok — novo leto sem jaz,
mi sestra je bomba, mi brat je šrapnel,
med njima je bedni moj očka trpel —
naj vzide človeštvu spet srečnejši čas!

Naj iz razvalin, iz sovraštva ljudi
spet vstane prerojen izmučeni svet
in v srcih ljubezen požene naj cvet
ter vera in up iz prelite krvi!»

† Prosvetni minister dr. Anton Korošec

Dne 14. dec. 1940 je nenadoma umrl v Beogradu naš prosvetni minister dr. Anton Korošec. Njegova smrt je hudo zadela naš narod in vso državo. Saj je bil on tisti neustrašeni mož, ki je modro vodil Slovence v najtežjih časih, in jih pripeljal izpod tujega jarma v svobodno Jugoslavijo.

Že kot mlad kaplan se je posvetil delu za ljudstvo in je pozneje kot poslanec v dunajskem državnem zboru najodličneje zahteval pravic svojemu zatiranemu narodu. V nevarnosti za svojo lastno osebno svobodo in celo za življenje je prebral 30. maja 1917 v dunajskem državnem zboru »majsko deklaracijo«, s katero je zahteval samostojnost in združitev vseh južnih Slovanov, brez gospodstva tujcev.

Spominjaj se ga v hvaležnosti tudi ti, slovenska mladina, saj že uživaš in boš še uživala sadove njegovega življenjskega dela — svobodo v svobodni domovini Jugoslaviji.

Mala Anči Petričeva, ki je zdaj v II. b oddelku šentjakobske lj.š. v Ljubljani, izročila g. dr. A. Korošcu v Mariboru v Složkovih dneh 1. 1936. šopek cvetic. Sliko je deklici poslal sam gospod dr. Korošec.

Sonja Sever
Bebček Miha

Ilustriral M. Sedej

Medtem se je Francek kakor blazen preril skozi goščavo in stopil na polje. Silna groza ga je pretresla, ko je zagledal orjaško žarečo baklo na rebri. Z rokami si je zakril obraz in se ves omočičen opotekal dalje. Nič ni vedel, kam in kod hodi. Naenkrat se je znašel v bližini svojega doma.

»Francek, kaj pa ti tukaj?« ga je nenadoma zbudil materin glas.

»Gori, mama, gori!« je zmedeno pokazal Francek na žarenje.

»Da, gori, iskala sem te, brž pohitiva tja!«

»Ne, ne!« se je branil Francek.

»Fant, kaj ti je!« se je nenadoma prestrašila mati, kajti ob daljnem svitu ognja je opazila smrtnobledi obraz sina. »Pa ti si res bolan, nikamor ne greva, takoj z menoj v posteljo!«

Francek se ni branil, ko ga je mama peljala v izbo kakor majhnega otroka, ga slekla in položila v posteljo. Nem in bled je ležal na blazinah, a strah in groza mu je sevala iz oči. »Gori, gori!« je zdaj pa zdaj vročično zaklical in zatrepetal po vsem telesu.

»Nikar, sinko moj, nikar se tako ne razburjaj!« ga je mehko tolažila mati. »Saj škoda ni tako velika in tudi požigalca bomo kmalu našli.«

Kakor bič so Francka ošinile te poslednje mamine besede. Krčvito je zaril prste v odejo in bolno zastokal.

Prepadeno je mama gledala svojega edinca. »Otrok, kaj ti je?« je plaho vzkliknila.

Toda Francek ni odgovoril. S trepetajočimi rokami si je zakril obraz in se obrnil k steni.

Mama je zamišljeno opazovala sina. Temna slutnja se ji je porajala v srcu. Ničesar ni več vprašala, le globoko je vzdihnila in zapustila izbo.

Medtem je senik dogoreval. Toda okrog pogorišča se je še vedno gnetla vsa vas in vsi so živo razpravljali, kako neki je mogel nastati požar. Ludi orožniki, ki so medtem prišli iz sosednega trga, so poizvedovali, kdo je bil zadnji v seniku.

»Zadnji v seniku?« je zašušljalo med otroki, ki so bili seveda tudi polnoštevilno tukaj. »Bebec Miha je imel v seniku svojo delavnico,« je rekel neki otrok.

»Kaj, kako delavnico?« se je začudil župan. »Kaj pa je bebec tukaj počenjal?« je spraševal otroke.

»Ne vemo,« so odgovarjali. »Neka čreva je imel razpeta, katera mu je Francek zmetal v glavo.« In pripovedovali so, kaj se je včeraj zgodilo.

»Glej ga, potuhnjenca!« se je razjezil župan. »Sedaj je vse jasno!« Poklical je orožnike in jim pripovedoval, kar je pravkar zvedel od otrok.

Ljudje so radovedno vlekli na ušesa, a tedaj so se tudi nekateri spomnili, da se je bebec sinoči nenavadno pozno, šele tik pred požarom vračal domov.

»Nihče drugi ni tega storil kot bebec Miha!« je kmalu zašumelo med ljudmi in prav vsi so bili prepričani, da je to storil iz maščevanja, ker ga je županov sin spodil s senika.

Kako čudno! Na mah je bila vsa vas proti ubogemu Mihcu.

»Mar ni bil vedno potuhnjen in se tako čudno vedel, posebno zadnje čase? Čemu se je skrival daleč izven vasi, če je imel poštene namene? Bog ve, če ni tudi kradel! Marsikatera kokoš je zginila v zadnjem času. Vsega pa le ne bo kriva lisica!« Tako so ljudje obsodili siromaka, da ni le požigalec, temveč tudi tat! Na mah je bilo posabljeno vse, kar jim je bil lepega naredil in kako so bili še pred kratkim ponosni nanj.

Celo župnik in kovač sta majala z glavo: »Moj Bog, kdo bi vedel, kaj je na stvari! Končno je le bebec, in če ga je zgrabilo, kakor takrat pri pogrebu, je lahko vse mogoče. Vse okoliščine pač kažejo, da drugače res ni moglo priti do nesreče.«

Orožniki so medtem vneto zapisovali, kar so mogli zvedeti od otrok in vaščanov. Zanimali so se tudi za županovega Francka, da bi tudi njega zaslišali. A nihče ga ni bil videl pri požaru. Tedaj se je spomnil župan: »Saj res, žena mi je zvečer pravila, da fantu ni dobro, gotovo je ostal doma.«

»Nič ne de,« so dejali orožniki, »zaslišimo ga lahko jutri. Toda kje je bebec? Tu ga seveda ni! Bog ve, kam se je skrivil! Pa pojdemo si najprej ogledat njegov brlog, dasi nas gotovo ne bo čakal tam.«

Kakor živahno mrmrajoč potok so se usuli vaščani za županom in

orožniki in hiteli proti Mihčevemu domu. Vse je glasno razpravljalo o nocojšnjem dogodku.

Pod orehom na klancu se je ustavil sprevod. Orožniki so stopili k vratom in jih skušali odpreti. »Zapahnjena so znotraj, torej je tiček doma?« so se začudili in s kopiti pušk močno udarili na vrata.

»V imenu zakona odpri!« je ukazal orožnik.

»Me-e-e!« se je oglasila sivka iz izbe. Drugega ni bilo slišati. Mihec je bil pač gluhi in je mirno spal. Orožniki so še močneje tolkli po vratih, a Mihec bi še dalje spal, če se ne bi sivka vsa preplašena od nenavadnega ropota stisnila k

njemu. Začudeno se je zravnal in pogledal kozo, kaj neki hoče. Toda kako se je prestrašil, ko so se ta čas vrata močno zamajala, skočila iz tečajev in padla v izbo. Prepadeno je buljil v orožnika, ki sta z naperjenima puškama stala na pragu, a za njima je tretji mož postave z močno svetilko svetil v izbo.

Že sta prva dva stopila k Mihcu in ga trdo prijela za rame: »V imenu postave te primemo zaradi suma požiga! Vstani in pojdi z nami!«

Mihcu ni šlo v glavo, kaj neki hočejo orožniki od njega sedaj sredi noči. Saj ni ničesar takega storil, da bi morali priti po njega! Tedaj se je spomnil pretepa. Mar jih je župan poslal zato, ker mu je nabunkal sina? Saj je Francek kriv, zakaj mu je pa skoraj ubil kozo! Živo je zamahnil z rokami in skušal dopovedati orožnikom, kako je prišlo do pretepa. Pokazal je tudi na kozo, kam jo je zadel kamen.

»Seveda, koza je zažgala senik, ne ti!« so rekli orožniki, ki seveda niso razumeli, kaj jim je siromak skušal dopovedati. »Kaj bomo tu razpravljali, hitro z nami!« so se razjezili in ga nemilo postavili na noge.

Sivka, kakor da bi slutila nesrečo, ki je zadela gospodarja, in vedela, da ga hočejo odtrgati od nje, je žalostno zameketala in se ljubeče stisnila k Mihcu. A orožnikom se je mudilo, nemilo je eden sunil kozo z nogo, da se je sirota preplašeno skrila pod mizo. V Mihcu je zavrela kri. Divje je zarjul in dvignil pesti na orožnika, da bi branil svojo sivko. Toda možje postave so bili urnejši. Kakor železne klešče so prijeli razdivjanega fanta in še preden se je Mihec zavedel, so mu vklelili roke v verige in ga kot najhujšega hudodelca gnali čez klanec.

»Požigalec, požigalec!« so vpili ljudje, ko je šel Mihec mimo, in marsikdo mu je celo zagrozil s pestjo. Otroci so ga kričaje spremljali in kazali nanj. Mihec se je bled kot smrt opotekal med orožniki. Neizmerna žalost mu je legla na srce. »Kaj sem jim storil, da me naenkrat tako sovražijo? Kam me peljejo?« se je spraševal. Čutil je le to, da mu delajo veliko krivico.

Že so prehodili vso vas, toda gnali so ga še naprej, gor čez polja in travnike na reber. Kako se je Mihec prestrašil, ko je v rahlem svitu mladega jutra zagledal namesto senika kadeči se kup razvalin. Strmel je v tleče ostanke in ni mogel razumeti, kaj naj to pomeni. »Dobro, da sem sinoči spravil stvari s senika!« ga je prešinilo.

Tedaj ga je nemilo dregnil orožnik, z roko pokazal na pogorišče in nato nanj. Mihec ga je debelo gledal, kaj neki hoče s tem reči. Nenadoma se mu je jelo svitati. O, mar je mogoče, da njega dolže požiga? »Ne, ne, on tega ni storil!« je odločno odkimal in z rokami skušal dopovedati, da je takrat, ko je odšel s kozo domov, stal senik še cel. Toda ubogi Mihec se je zaman trudil in branil. Orožniki in ljudje so venomer trdili svoje. Končno je možem postave bilo tega brezuspešnega zasliševanja dovolj in odgnali so Mihca nazaj v vas.

Na rebri je bilo spet mirno in tiho, le nekaj gasilcev je še pazilo na pogorišče. Tu pa tam je iz pepela še švignil kak plamenček in težak dim se je leno dvigal proti nebu.

Medtem ko so ubogega Mihca obsodili za požigalca in vkleljenega vodili sem in tja, se je Francek delal bolnega in se boril s svojo vestjo.

Ko je mama odšla, je skočil iz postelje in kakor blazen hitel gor in dol po izbi. Z rokami se je prijemal za vročično glavo, v kateri mu je neprenehoma šumelo: »Požigalec, požigalec, našli bodo požigalca!« Kaj naj stori? Kaj če pridejo orožniki po njega? Bi pobegnil za vselej od doma? Bi priznal? mu je rojilo po glavi. »Ne, ne, priznati nikakor,«

se je uprl v njem ponos. »Kaj bi rekel oče, kaj vsa vas? Tedaj bi se mu dečki šele smejali! In spet bi bil bebec tisti, ki bi odnesel zmago. O, ta bebec, on je vsega kriv, da, samo on!« je divje vzkripelo v njem in neizmerno sovraštvo mu je sijalo iz oči.

Nenadoma se je prestrašeno zdrzil. »Mama gre!« Urno je skočil v posteljo in si potegnil odejo čez glavo. Tiho so se odprla vrata, mati je vstopila in zaskrbljeno gledala na posteljo. Francec se ni zganil, delal se je, kakor da bi spal. Mama se je usedla k sinu in mirno, kakor da bi točno vedela, da fant dobro sliši, dejala:

»Čuj, Francec, kaj ti praviš k temu? Vsa vas govori, da je bebec Miha zažgal senik in to iz jeze, ker si ga ti spodil od tam. Mar je to mogoče?«

Toda Francec se ni zganil, delal se je, kakor da ne sliši. A mami se je le zdelo, da je pod odejo zatrepetalo sinovo telo, in mirno je čakala. V Francecu se je ta čas odigral silen boj. Že mu je bilo, da bi skočil iz postelje, pokleknil pred mamo in vse priznal. Toda ne, strah in ponos mu tega ni dal. A zdajci mu je neki glas iz teme prišepetal: »Kaj bi priznal, reci tudi ti, da je Mihec zažgal! Saj je končno le on kriv in maščevane bodo klofute!« Maščevati se za klofute! Ta zadnja misel ga je tako prevzela, da ni nič več slišal dobrega glasu v sebi, ki mu je veleval, naj pošteno prizna svoje dejanje. Podlegel je. Prevelika je bila skušnjava za ponosnega županovega sina, ko se pa na mah lahko tako lepo izmaže in se še nad Mihcem maščuje!

Zato se je Francec delal dalje, kakor da trdno spi, in tudi ganil se ni, ko je končno mati brez besede zapustila izbo. »Požigalca so torej našli!« se je oddahnil in težak kamen se mu je odvalil od srca. Zgodilo se je celo to, da je proti jutru trdno zaspal.

Bil je že velik dan, ko se je Francec zbudil. Hitro si je osvežil s hladno vodo težko glavo in šel v družinsko sobo, kakor da se ni nič zgodilo. Toda prepadeno je obstal na pragu. Tam na klopi pred oknom je sedel vklenjeni Mihec, smrtnobled in trepetajoč po vsem telesu. Za veliko mizo pa so sedeli oče in orožniki, sklonjeni nad papirji. Hitro se je hotel Francec spet izgubiti, toda že ga je zapazil oče in mu zaklical.

»Francec, ravno prav! Pridi sem, sedaj nam boš še ti kaj povedal!«

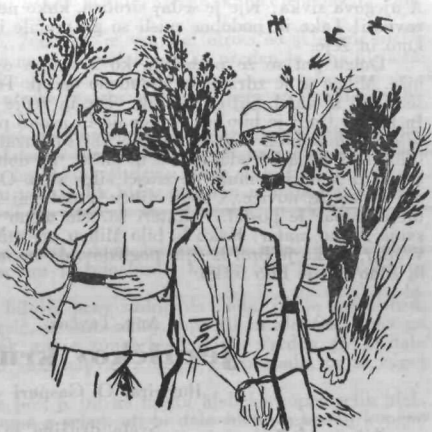
»Kar noter, fant.« so mu dobrohotno zaklicali orožniki, ki so opazili, kako se jih je dečko prestrašil.

Francec je plaho vstopil. Toda hitro je v sebi zatrl strah in na vprašanja orožnikov kratko in jasno pripovedoval ves včerajšnji dogodek. Na vprašanje pa, če tudi on misli, da je Mihec zažgal senik, je živo prikimal. Mihca, ki je ždel na klopi, kakor da ni na tem svetu, ves čas še pogledal ga ni. Ko pa je po končanem zaslišanju odšel mimo njega iz izbe, ga je ošinil s prezirljivim pogledom in ni mogel zadržati zmagoslavnega nasmeška.

Mihec se je zdrzil. Res da mu ni bilo dano, da bi slišal besedo, zato pa je toliko bolj znal čitati z ust in oči. Ujel je ta pogled, videl ta nasmešek in razumel je vse! Prepadeno je strmel za odhajajočim Francecom in brezmejna žalost ga je obšla. Videl je, da ne more premagati te zlobe. »Mama, moja mama!« je zajokalo v njem. Še nikoli ni tako težko občutil njene izgube. O, če bi sedaj živela, gotovo bi se zavzela zanj in dopovedala ljudem, da je nedolžen. Samo da bi mu odvezli verige in ga pustili domov! Hitro bi končal svoja krila in poletel k njej, proč od teh neprijaznih ljudi, ki ga ne marajo več in gledajo nanj kot na hudodelca.

Iz tega žalostnega razmišljanja ga je zdaj predramil orožnik. —

Stresel ga je za rame in mu dal znak, naj se dvigne, da gredo naprej. Mihec se ni upiral. Kakor nedolžno jagnje, ki ga peljejo v klavnico, je korakal vklenjen med orožniki skozi vas. Iz vseh hiš so gledali radovedno za njim in živo razpravljali, kam neki bodo sedaj odpeljali nevarnega bebca. Kaj kmalu so bili zbrani vsi otroci okrog njega in ga spremljali z leve in desne. Štrmeli so vanj kakor v nenavadno čudo. — Kogar vodijo orožniki takole

vklenjenega, mora pač biti pravi hudodelec. Mihec se ni zmenil ne za otroke, ne za ljudi, v njem je tlela iskrica upanja, da ga morda le peljejo domov, kjer ga bodo izpustili. Že so dospeli do klanca, že sta ga pozdravljala kočica in oreh, toda orožniki se niso ustavili. Gnali so ga dalje po prašni cesti.

»Kam neki me vodijo?« se je prestrašeno ustavil Mihec in z rokami in čudnimi glasovi skušal vprašati može postave, če ga ne peljejo domov. Toda orožnikom ni bilo za razgovor, še močnejše so ga zgrabili, da jim ne uteče, in ga gnali naprej.

Prišli so mimo mlina. Na pragu je stal mlinar. Mihec se je zdrnil in žalostno pogledal svojega starega prijatelja. V njegovih očeh je bral globoko sočutje, toda kljub temu je točno videl, da je tudi on prepričan o njegovi krivdi. »Tudi on, tudi on me ima za hudodelca!« je zajokalo v Mihcu in vroče solze so mu tekle po bledem obrazu. Z globoko sklonjeno glavo je stopal dalje in nič več se ni oziral. Otroci so se razgubili in končno je stopal sam med orožniki po prašni cesti.

Kmalu je Mihec začutil, da postaja čedalje bolj slab, saj danes še ničesar ni jedel. Že itak slabotne noge so ga vse težje in težje nosile, a pot je bila neskončno dolga. Sonce je neusmiljeno pripekalo in postal je tudi žejen. Toda Mihec si ni upal prositi orožnike za malo kruha in vode, preveč neusmiljeni so se mu zdeli možje. Molče je trpel in spet so mu misli uhajale k ljubljeni mami, ki je vedno tako lepo skrbela zanj. Kako mora biti sedaj žalostna v nebesih, ko ga vidi tako bednega in vklenjenega! Dvignil je glavo in zastrmel v sinje nebo. Zagledal je lastovice in se spomnil svojih kril. O, če bi imel sedaj na sebi narejena krila! Bliskovito bi se dvignil v višave! To bi ga gledali orožniki! Nikoli več ga ne bi mogli vkleniti, zakaj nikdar več se ne bi vrnil na zemljo. Toda žal, krila so bila komaj začeta in ležala so skrita v gozdu. Bog ve, če jih je dovolj dobro skrtil, da jih nihče ne bo našel. In sploh, kako jih bo delal, kdaj končal, če ga peljejo tako daleč proč od doma.

A njegova sivka? Kje je sedaj sirotica, kako neki bodo šele z njo kruto ravnali! Take in podobne misli so ga mučile in pozabil je celo na lakoto in žejo.

Dolgo pot so že prehodili, ko so se za ovinkom pokazale velike hiše. Mihec se je zdrznil in začudeno oziral. Toliko in tako velikih hiš še nikoli ni videl. Saj so vse bile višje in večje kakor domače župnišče. In koliko ljudi je bilo tu! Kakor da bi zvonil plat zvona, tako naglo se je cesta napolnila z radovedneži. Vsi so kazali nanj in živo razpravljali. Kaj, tega seveda Mihec ni slišal. In dobro je bilo, da ni slišal. Zakaj iz nedolžne muhe je zrasel silen slon. Od ust do ust so se širile najstrašnejše novice. Ubogi Mihec, kmalu ni bil le požigalec, ampak tat in ropar je postal. Nekateri so celo točno vedeli, da je nocoj ubil svojo lastno mater! Kako bi bilo Mihcu pri duši, če bi vse to slišal! A vendar, toliko je bral iz njih pogledov, da ne mislijo nič lepega o njem in silno mu je bilo težko. (Dalje.)

Ang. Tavčar

Jezuščkov kruh

Ilustriral O. Gaspari

Sveta družina se je vračala iz pregnanstva v Egiptu v domovino. Sveti Jožef je vztrajno hodil peš in vodil oslička. Jezušček in Marija sta pa del pota jezdila, del pota pa tudi hodila peš. Toda Jezušček se je hitro utrudil, saj je bil tedaj še prav majhen deček in cesta je bila trda. Preko dneva so se hranili z različni sadeži, večerjo, prenočišče in zajtrk so dobili pri dobrih ljudeh.

Pozno jeseni jih je pot privedla do visoke gore. Morali so navkreber. Toda vrhu gore je bil sneg. Jožef bi že nekako hodil, dasi je bil že zelo utrujen od dolgega pota, ali kako naj otrok in Marija potujeta v snegu in mrazu.

Ne, ne morejo dalje. Tu morajo preživeti zimo in počakati pomladi.

Krenili so v bližnjo vas in Jožef je hodil od hiše do hiše ter iskal stanovanje. Bogat posestnik jih je sprejel. Blizu svoje hiše je imel staro prazno bajto, tam se lahko naselijo. Najemnino mu bo Jožef odslužil z različni mizarskimi deli.

Skromno se je preživljala sveta družina. Jožef je pridno delal gospodarju za najemnino in poleg tega prislužil pri ostalih vaščanih še za hrano in drva in krmo za oslička. Marija je pa predla bogatejšim kmeticam predivo in volno. Jezušček je bil večinoma doma, le včasih je odšel h gospodarjevim, da se je igral z otroki. Domači so imeli tujega dečka radi. Bil je tih in prijazen in kadar je bil pri njih, so bili domači otroci zelo pridni.

Ko je prišel na dan pred božičem, pred praznikom svojega rojstva, zopet h gospodarjevim, je gospodinja delala kruh. Polagala je hlebe v peharje, ki so bili razvrščeni po klopi okoli peči. Nazadnje je napravila še za vsakega otroka majhen hlebček. Jezušček, ki je stal zraven, si je tudi zaželel kruha in je zaprosil:

»Teta, prosim, naredite še meni hlebček.«

Žena je ustrega želji, a ker je bila precej skopa, je določila zanj najmanjši hleb.

Kruh so dali v peč. Žena ga je vsajala, otroci so ji nosili hlebe pred peč. Svoj hlebček je nesel Jezušček sam in preden je žena hlebček vsadila, ga je blagoslovil.

Nato se je igral z otroki v izbi pri topli peči in čakal, da bo kruh pečen.

Ko je žena odprla peč, da bi pobrala kruh iz nje, ni bilo več Jezuščkovega hlebčka. Na tistem mestu, kjer je bil prej hlebček, je bil sedaj velik hleb, večji in lepši kot vsi drugi. Žena se je čudila in škoda se ji je zdelo dati otroku tako velik hleb, zato mu ni dala nič. Odpravila ga je z besedami: »Tvoj hlebček se je izgubil, ni ga. Prihodnjič ga dobiš, spečem ti drugega.«

Jezušček je žalosten odšel. A ni bil žalosten zato, ker ni dobil hlebčka, ampak v srčku mu je bilo hudo, ker je bila žena skopa in trdega srca.

Ko so drugič pekli, bilo je prav zadnji dan leta, jih je božji otrok zopet obiskal. In kot prvič, je tudi sedaj poprosil za hlebček. Žena ga je napravila in Jezušček ga je zopet blagoslovil. Preden ga je dala v peč, ga je z zarezi zaznamovala, da ga bo poznala, če se zopet spremeni.

In res: ko je odprla peč, je bil na mestu hlebčka zopet velik hleb. Čudila se je in borila sama s seboj, ali bi dala hleb ali ne. In končno je zopet zmagala skopost in Jezušček je tudi zdaj odšel žalosten domov brez hlebčka.

Še enkrat je obiskal gospodarjeve, ko so pekli. Bilo je k prazniku sv. Treh kraljev. Tokrat je vzela gospodinja prav malo testa in je napravila za Jezuščka zelo majhen hlebček. A ko je bil pečen, je bil zopet večji in lepši kot vsi drugi. Tesno je postalo ženi v duši in strah jo je obšel, ko je že tretjič videla, kakšne skrivnostne moči so v tem otroku. Tuji otrok je stal ob njej, ko je jemala kruh iz peči, in jo je gledal. Čudna milina in dobrotta je sijala iz njegovih oči in ji segala v srce, da je postalo mehko in toplo. Otrok se ji je zasmilil in brez oklevanja mu je dala veliki hleb. Jezušček ga je vesel nesel domov, vesel, ker je ženino srce postalo dobro.

Spomladi, ko je sneg skopnel in so bila pota suha, se je sveta družina odpravila dalje. V spomin na božje popotnike pa je ostal Jezuščkov kruh poprtnjak, ki ga spečejo gospodinje vsako leto o božiču. Tri svete večere mora ležati na mizi, da ga božje Dete trikrat blagoslovi, in nihče ga ne sme načeti in jesti prej kot na praznik svetih Treh kraljev. Tedaj pa dobi vsak svoj košček, ljudje in živali. Gospodinja mora skrbeti, da dobi od poprtnjaka tudi siromak svoj kos, ker le tedaj ostane Jezuščkov blagoslov v hiši.

Trije kralji

Visoko se je že naletelo snega. Toplo je bilo v sobi in le ob oknih je včasih narahlo zapihalo. Jakec in Julka sta čepela ob jaslicah. V kotu jih je napravil Janez. O, Janez, ta zna! V šolah je in strašno dosti se je že naučil. Mama včasih pravi, da bo gospod.

Julka še ne ve, kaj je to — gospod. Premajhna je še. To pa ve, da Janez naredi jaslice, kot jih ne zna vsak. Še stari mežnar Postoj ne napravi takih. Pa ima lepše pastirce! Zato je pa Janez vedno hud, če z Jakcem kaj preuredita. Vendar pa se ne brigata dosti za Janeza. Vse pastirčke sta danes že prestavila.

»Tu je tako visoka trava,« je pokazal Jakec na kos mahu. »Sem mora tale čreda jarcev, da jo bodo popasli.«

»No! Bica-bee-bee!« je Julka brž premikala ovčice. Ves trop sta prestavila: najprej tistega razposajenega jarca, ki teče čez kamen, potem kozo, ki grm objeda, belko z jagnjetom, nazadnje pa ovčarskega psa in ovčarja, ki piska na piščal.

»Ii, pa le ni tako lepo, kot je bilo na sveti večer!« je gledal Jakec.

»Seveda, Janez zna bolj!«

Potem sta oba molčala. Pa Julka ni vzdržala dolgo:

»Kdaj bodo pa kralji prišli in kamele? Kdaj jih bo Janez postavil?«

»Kmalu. Čakaj, vprašam mater!«

Babica je sedela za pečjo. Dobro ji je dela toplota in ob enakomernem govorjenju otrok je zaspala.

»Mati!« jo je poklical Jakec. Bila je gluha in se ni ganila.

»Mati!« Povlekel jo je za krilo.

»No-no! Kaj pa je?« se je prestrašila.

»Mati! Kdaj pridejo kralji?«

»Kdo pride?« je planila babica.

»Kdaj pridejo sveti Trije kralji k jaslicam?«

»A-a — kralji? Jutri zvečer. Jih bo že Janez postavil.«

Julka je zlezla na peč. Jutri bo Janez pobral pastirce z jaslic, se je zazrla v kot. Le oni ovčar bo še ostal pri tropu, ki ga bo pasel v kotu za hlevčkom. Ob hlevcu bodo klečali kralji: Gašper z belo brado, ves siv, bo v rokah držal zlato skrinjico in jo ponujal Jezuščku; Miha, tisti z visoko krono, bo vihtel kadilnico in iz nje se bo kadilo, kakor na sveti večer, ko so kropili in kadili po hiši; Boltežar, črni zamorec, pa bo nesel Jezuščku kelih in ga odpiral. Ob stezah bodo ležale kamele in slon bo mogočno korakal po beli cesti. —

Tako je bilo vedno, odkar Julka pomni in tudi letos ne bo dosti drugače. Nič novega ne bo, pa bo vendar mnogo lepše kakor lani.

»Kralji, kralji!« Babica jih kar ni mogla pozabiti in je Julki pričela praviti zgodbo o svetih Treh kraljih. Tako živo je pravila, kot je znala samo ona. Julka je kar videla zvezdo, kako se je dvignila na nebu, ko se je tam daleč nekje rodil Jezušček, ki je ljudi odrešil. In zvezda je hodila pred kralji in kazala pot. Pa o hudobnem kralju Herodu je vedela babica, da bi bil Jezusa umoril, če ga ne bi sveti kralji rešili.

O to so dobri svetniki. Kdor se dan pred njihovim praznikom posti, mu naprej povedo, kdaj bo umrl.«

»Pa bi radi vedeli, kdaj boste umrli?«

»Seveda. Že dolgo se postim njim na čast. Prišli bodo in mi povedali, naj se pripravim na smrt.«

Julka ne razume prav dobro, kako bo to. Da bi k njim prišli kralji in kar trije, ki so vrhu vsega še svetniki! Ne, ne more razumeti. Pa bi vendar rada videla, ko bodo prišli. To bi potem povedala Cesarjevemu Francku, ki hoče vse boljje vedeti. Posebno poveda črnega bi rada videla. »Toda — potem bo mati morala umreti!« Julka se je ustrašila te misli. Ima pa babico že rajši, kakor pa črnega kralja.

Jakec pa že ve, da sveti Trije kralji le srečno smrt izprosijo tistemu, ki se njim na čast posti, in da sami ne pridejo praviti. Kako naj bi prišli, ko so pa v nebesih!

Julka pa se je zazrla v jaslice. Zdelo se ji je, da je Ježušček zdaj že večji kot na sveti večer; vse bolj krepko izteza roke in tako živahne oči ima, ko gleda po sobi. Pa se ji je samo zdelo.

Potem se je zagledala skozi okno. V dolini je ležala vas in se le malo razločila od snega. Tudi drevje se še ni zne bilo belega bremena. Po klancu se je vila ozka steza. Ni še bila shojena in kadar je kdo stopal po njej, se je od strani usipal mehki sneg. Julka danes ne mara snega. Je rajši za pečjo, ko je pa tako toplo!

Mimo okna je šinila senca.

Nekdo se je bližal hiši. Trije! V beli obleki, s krono na glavi in —

»Jo-oj!«

Julka je povlekla babico za rokav in ji pokazala: »Joj!«

Pa se je babica tako čudno nasmehnila: »Trije kralji! Trije kralji!« je venomer ponavljala. Julki pa se je kar stemnilo pred očmi:

»Mati! Po vas gredo! Praviti gredo, da boste umrli! Beživa, mati! So že tu!«

Takrat pa so že vstopili. Julka jih še pogledati ni upala. »Joj! Mati bodo umrli. Odnegli jih bodo, kakor so Tržinčevci!«

Spodaj pa je nekdo spregovoril. Glas mu je bil visok, skoraj otroški in malo pojoč: voščil je srečo gospodarju, gospodinji in blagoslova prosil za dom, za živino, pa za polje in travnike. Tudi mama in Janez sta prišla v hišo. Zdaj si je Julka že upala pogledati izza temena.

Pa se je črni kralj odkašljal in začel peti ono staro koledniško pesem:

»Pri nas je dolga veža,
nikogar notri ni...«

Naprej pa Julka ni slišala. Zagledala se je v svetlo zvezdo, ki so jo nosili kralji; visoko pod stropom se je pozibavala, a so ji žarki segali prav do tal: kaj bi ji ne — repatici!

In kralji! Julki je zastajala sapa. Imeli so dolge, bele halje, po vrhu pa plašče, vse zlate, kakor jih je Julka videla samo v cerkvi. Dva sta imela dolge brade, prvi črno, drugi sivo. Tretji pa — 000-0-0, ves je bil črn, le oči in zobje so se mu belo posvetili, ko je govoril. Še celo roke je imel črne. — Julka se je spet umaknila v kot in spet ujela pesem:

»Sezite na polico
po eno potico!
Zlomite jo na dvoje
in dajte nam oboje!«

Mama in Janez sta se smejala. »Kako se le moreta smejati, ko bo zdaj zdaj črni povedal babici, da mora umreti.« Kdo bo potem Julko

varoval in ji zgodbe pravil, ko babice ne bo. Zdelo se ji je, da mora babico braniti. Zakričala je:

»Matere ne...!« Julko je premagal jok. V hiši so se spogledali. Mama je stopila k peči in prijala Julko za roko.

»Kdo ji pa kaj hoče? Neumnica!«

Pa se Julka ni dala odgnati. Da so sveti Trije kralji po babico prišli, da jih je prosila, naj ji smrt napovedo, in da bo umrla, je vedela v eni sapi. Šele ko je mama kraljem dala v vreče vsakemu lepo za-pečen štrukeljček in so izginili na klancu, jo je babica potolažila.

Pravila ji je o revnih otrocih na koncu vasi, tam v zadnji bajti. Mama jim je umrla, oče pa nima dela. Jesti nimajo nikoli dovolj. Zato so se oblekli kakor trije kralji in šli koledovat. S pesmijo in dobro besedo si bodo nabrali darov, da bodo vsaj vedeli, da so prazniki.

»O, včasih, ko sem bila tako majhna, kakor si zdaj ti, so vsako leto hodili otroci koledovat. Pa še celo kamelo so vodili s seboj. Tiste bi se šele ustrašila, Julka, ko si tako strahopetna!«

»No, mati!« je bilo Julki nerodno. »Prav nič več se ne bojim!« Skočila je k oknu, da bi še enkrat videla tri kralje, zlasti črnega. Pa jih ni bilo več: le na beli stezi je veter s snegom zasipal njihove stopinje.

ČIČO STOJAN — FR. BEVK

V KOVAČNICI

HRUM SE ČUJE — TRESK IN ZVENK,
NAKLO POJE IN JEČI,
KOS ŽELEZA — PLINKE, PLENK! —
V DROBNE ISKRE SE PRŠI.
BIJTE, BIJTE, NAJ ZVENČI!
TU SE NOVI LEMEŽ KUJE.
IN UDAREC VSAK HRUMI,
VPIJE, DA SE DALEČ ČUJE:
TANGA TANGA — TANGA TUK!
KUJE LEMEŽ SE ZA PLUG.
POJDE V POLJE MLAD JUNAK,
TAM SI PEL BO IN ORAL
PRAV OD ZORE V POZNI MRAK,
POTLEJ ŽITO POSEJAL.
ZRNA SONCE BO OGRELO,
DA ZAKLIJE, ZRASE KLAS,
DA BO POLJE ZAZORELO,
PRIDE ŽETVE ZLATI ČAS.
PA ZATO VAM KLIČEM JAZ:
TANGA TANGA — TANGA TUK,
KUJE LEMEŽ SE ZA PLUG!

Jan. Langerhole

Joža od Save

Ilustriral H. Smrekar

»Če ne boš priden in ne boš ubogal, bo prišel Joža od Save, pa te bo odnesel.«

Tako so njega dni strašile naše matere tam okrog Sv. Duha in Zabnice svoje mlade, nadobudne poredneže.

Joža od Save! Moram takoj povedati, da beseda »od Save« pomeni vasi od Kranja do Medvod, tostran in onstran Save, po domače povedano, zemljepisno izraženo pa vse vasi od Kranja do Medvod na desnem in levem bregu Save. V eni tistih vasi je bilo doma strašilo otrok, Joža od Save. Bil je že star, kosmat in poraščen dedec. Vedno je mrmral sam s seboj in brundal svojo: »Te ujamem, te oskubim, te snem, te ujamem, te oskubim, te snem...«

Komu bi ne zatrepetalo srce ob tej grožnji. Ta grdi, kosmati in grbavi dedec naj me ujame in me sne! Zato je bil strah otrokom pri Sv. Duhu in še daleč naokoli. Kogar je pograbila njegova roka, vsak se je plašno zvijal in cvilil in se zadiral na vsa usta in v vseh mogočih glasovih, tudi grizel in ščipal, če se je dalo, samo da je kosmati Joža odšel in popustil.

Pravijo, da Joža ni bil vedno prismojen, ampak da je bil svojčas pameten in razumen dečko. Zato so ga poslali starši v šole, da bi kdaj novo mašo zapel. Pa pravijo, da so šole hude. No, sedanje dni menda niso tak bavnjav, ko se otroci vseh predmetov uče lahko v domačem, materinem jeziku, ali njega dni je bilo to drugače. Komaj si prestopil prag domače hiše, že si se moral sprijazniti in pokoriti z nemščino, če si hotel kdaj zapeti »Dominus vobiscum«. Profesorji, trdi Nemci, niso bili usmiljeni, prizanesljivi in ljubezni polni do slovenskih otrok. Le s pridnostjo in vztrajnostjo, včasih tudi z zvijačnostjo so si morali naši dijački pridobiti naklonjenost svojih profesorjev.

Če bi vam hotel naštevati zglede pridnosti, vztrajnosti in nadarjenosti, s katero so naši dijaki prejšnjih dni kljubovali nemškim profesorjem, bi se jaz utrudil s pripovedovanjem in vi pa z branjem ali s poslušanjem mojega popisovanja. Zato naj vam samo na kratko zapišem, kako je neki slovenski dijaček z zvijačnostjo ukrotil nemškega profesorja in si pridobil njegovo naklonjenost za vse čase.

Ta reč se je izvršila takole: Starši so poslali v šole fantka, ki je obetal s svojo nadarjenostjo, da bo dosegel visoko čast in imenitno službo. Dečko se je pridno učil, samo pri enem profesorju, trdem in strogem Nemcu, ni šlo, pa ni šlo. Če se je še tako dobro pripravil, če je tudi mislil, da je dobro odgovarjal: pri tem profesorju ni prišlo do drugega reda kakor do »cveka«, po današnje povedano. Odličnjak bi bil lahko fant, če bi tistih nesrečnih »cvekov« v nemščini ne bilo.

Toda »Bog Kranjca ne zapusti, samo da malo nemško zna«, smo včasih rekli. Danes ne vem, če še smemo tako govoriti. Naj bo, kakor hoče, našega študenta, že višješolca, Bog v tistih dneh ni zapustil. Opozoril ga je na slabost ali recimo na navado tistega profesorja, ki je hodil redno vsak dan poleti in pozimi po isti poti na sprehod. Sredi trde zime, v divjem snežnem metežu, je čakal študent na svojo žrtev. Čakal jo je in jo pričakal. Dobro se je oborožil z masko. Pa ne s plinsko, za njegove potrebe in namene je zadostovala navadna

maska vsakoletne predpustne kakovosti. Z masko oborožen je tam pod Rožnikom nekje planil na profesorja, ga podrl na tla, ga pošteno obsul s snegom, potem pa pobegnil v grmovje in v snežni metež. V primerni oddaljenosti je odložil masko, stopil spet na pravo človeško pot in prišel do svojega profesorja, ko si je ravno sneg otepal s svoje obleke.

»Kaj pa se je zgodilo, gospod profesor, ali ste padli?« je začel z vso prijaznostjo in zgovornostjo nagovarjati svojega, kar recimo, sovražnika.

»Ah, kaj padel!« je začel razkladati profesor svojo dogodivščino. »kaj padel! Mirno grem na sprehod svojo pot, pa plane proti meni tuj človek, me napade, vrže v sneg in me divje okepa, potem pa zbeži v gozd. Grozno! — Dobro, da še kaj hujšega ni bilo!«

»Torej tako!« se razhudi dijak, »naše profesorje napadajo! In pri belem dnevu! Kje pa je policija! Precej grem naznanit! Še nocoj ga morajo dobiti falota! Še nocoj! Takoj grem naznanit.«

Tako se je študent jezil in zraven otepaval profesorja.

Takrat mu je v srce zlezel. Od tistega dne ni bilo večjih prijateljev kakor tista uboga študentska para in njegov profesor.

Menda se je tudi Jožu godilo podobno v šolah. Že na višji gimnaziji ga je začel preganjati profesor nemščine, siromak Joža pa zgoraj opisanih zdravil še ni poznal, pa je moral na svojo sramoto sredi študija prejenjati. To ga je tako potrlo, da je obesil šole na kol. Omračil se mu je um in ni bil več za nobeno pametno rabo in porabo. Zapustil se je, skrival se je svojim rojakom, le lakota ga je prignala spet nazaj med ljudi. Ostalo mu je pa nekaj za spomin na čase njegovega šolanja in na dni njegovega hrepenenja.

»Mati, kako bom jaz pridigoval, ko bom duhovnik! Vse me bo poslušalo, vse občudovalo.«

Tako se je nekaterikrat ustil pred materjo, ki se je že v duhu veselila sina duhovnika in govornika. Da, njen Joža bo govoril, kakor bi rožice sadil, njen Joža bo s svojo besedo mehčal trda in kamenita srca. Kako ga bodo ljudje poslušali, kako bodo tudi njo, njegovo mater, blagovali!

Toda nesreča je zaobrnila vse pričakovanje na drugo pot.

Veselje do pridigovanja je Jožu ostalo. Če ni nastopal na prižnici, je pa pridigoval po cele dneve tam na ravninah Sorskega polja ali tudi po gostilnah. Obiskoval je bližnja in daljna božja pota in kadar ga je pot zanesla v gostilno, pa so bili tam ljudje, ki so Joža poznali, pa so ga nagovorili za pridigo. Po pridigi je pa vzel klobuk v roke, šel od človeka do človeka in prosil za majhen dar. Vsi so mu radi dajali. Zlasti če so od navzočih na tihem zvedeli za njegovo usodo.

Kolikokrat se ga spominjam, kako je govoril sosedovemu Janezu, ko je zvedel, da je dovršil osmo šolo in da ga domači nagovarjajo, naj gre v semenišče, kjer bo zrastel za dušnega pastirja.

»Ali boš šel?« ga je nagovarjal. Joža je namreč tikal vsakega, kdor še ni bil duhovni gospod.

»Ne vem. Nič me ne veseli,« ga je dražil Janez, ki je imel svoj cilj pred seboj že odločen.

»Zakaj te ne veseli? Goldinar boš imel vsak dan, pa še mašo.«

Joža je cenil duhovniški stan, kakor je med nami še dosti takih tičev, po dohodkih, po goldinarjih.

»Goldinarje lahko služim tudi drugod, pa mi še maševati ne bo treba.«

»Že vidim: molitve se bojiš!« se je skrival Joža, ko je videl, da ni potipal za pravo žilico. »Boš pa lepo pridigoval.«

»Kaj bo pa potem?« je malomarno vpraševal Janez.

»Kaj! Norec! Hvalili te bodo po desetih farah naokrog.«

»Briga mene hvala!« je mučil dijak vsiljivega Joža.

V tem se je prikazala na pragu hišna mati.

»No, Joža, ali bo kaj?« je radovedno vpraševala.

»Nič dobrega, mati,« je zagodrnjal Joža na stavljeno vprašanje.

»Pa bi mu ti malo zapridigoval, glavaču.«

»Mu nič ne pomaga. Z nobeno besedo mu ne morem blizu.«

»Le še poskusi. Brez mu je se še čevelj ne obuje.«

»Bom pa raje tebi nekaj povedal, mati.«

»Kakor veš, da je prav.«

Joža se je vstopil v hišo doli k vratom in se postavil tako kot govornik. Govoril je res kakor pridigar in vmes strašno pljuval. To je bila njegova navada.

»Ti, mati,« je začel, »gotovo si že slišala ali brala o dobri in sveti materi Moniki. Sina je imela, kakor ga imaš ti, sina hudobnega in navihane, sina Avguština. Velike preglavice ji je delal, sive lasje ji je stavil v glavo, mnogo grenkih in bridkih ur je prestala radi njega. Ali Monika ni obupala, molila je dneve in noči, jokala je dneve in noči, klečala in klicala k Bogu za svojega porednega sina Avguština. Ti, mati, imaš prav tako sina, porednega in izgubljenega. Nisi ga spridila ti, šole so ga pokvarile in ga speljale na napačno pot. Moli kakor nekdanj Monika in kakor je ta žena izmolila sebi sina svetnika, sv. Avguština, sina materinih molitev in solza, tako glej, da boš tudi ti, mati, kdaj Bogu pripeljala svojega sedaj izgubljenega sina, ne Avguština, ampak Janeza.«

»Sedaj pa ti, študent, izgubljena duša, poglej svojo mater, ki se je že veselila, da te bo gledala mašnika pred oltarjem, poglej svojo mater z očmi dobrega in najdenega sina. Napravi svoji materi veselje, katerega že leta in leta od tebe pričakuje. Že ko si se ji rodil, je mislila nate, duhovnika. Daj Bogu, kar je božjega, materi pa, kar je materinega. Ko bom prišel čez leto in dan naokrog, glej, da te bom našel v črni suknji, mater pa v smehu in veselju. Z Bogom, študent Janez, z Bogom ti, njegova mati!«

Tako ju je pral in pestil in seveda za to tudi primeren dar dobil. Potem pa jo je odkuril naprej po svojih beraških potih s svojim jezikom služiti si vsakdanjega kruha...

Rekel sem, da je bil Joža strah otrok. Sam pa je vedno pravil, da se njega pri Savi nihče ne boji. Otroci da se kar zaletavajo okrog njega in da ga prosijo, skoraj na kolenih prosijo, češ, Joža, še mene, Joža, pa še mene!

»Joža, malo me pcingaj, Joža, malo me pcingaj!«

Kaj je hotel s tem pcinganjem storiti, vam res ne vem povedati. Morebiti je hotel reči, da ga otroci prosijo, naj jih malo poguglje, morebiti, da jih malo poziblje ali malo poujčka. Naj bo ta reč kakor hoče, nam, ki nismo bili od Save doma, nam Joževa ljubezen ni šla nič prav v glavo in še manj k srcu.

Spominjam se: bil je pozen jesenski dan, ko smo jo mahali šolarji iz šole. Prav tam na Nandetovem klancu je bilo. Kar se prikaže pred nami šolarji kosmata in grda postava savskega Joža.

Pozdravil nas je s svojim: »Te ujamem, te oskubim, te snem.« Potem pa pove na ves glas: »Zadnji bo moj!«

Skušali smo se mu izmuzniti, toda po vseh pravilih je eden moral biti zadnji. In tisti revež je bil najmanjši med nami, pa ne najbolj prazne glave, Koširjev Matevž.

Nekaj časa je Joža nesel reveža, nekaj časa se mu je zvijal v njegovem naročju, pa jo je kar kmalu veselo pripihal za nami.

»Ali si mu ušel?« smo ga radovedno spraševali.

»Ušel? Ali si trapast?«

Saj me je moral izpustiti.«

»Moral? Zakaj pa?«

Matevž je imel pri sebi buciko in ta ga je rešila. Ko se je kolikor toliko rešil kosmatinovega objema in prijema, je skrivaj potegnul buciko in Joža prav pošteno zbodel v stegno.

»Krota, žaba mala, kaj pa me pikaš!« se je zadrł Joža in popustil Matevža. Matevž pa je hitro popustil svoje bodalo in pobegnil, preden je mogel Joža najti buciko v Matevževih rokah.

Brakunov Tone je bil cvet in seme vseh vaških otrok. Pred njim ni bilo varno sadje po vrtovih, ne kurja jajca po gnezdih, kramarjem je ob tržnih ali semanjih dneh kradel sladkarije, tako da je prišel za-

radi tega celo v pregovor med vaškimi paglavci, ki so ga takole nagnali:

Zato si Tone,
ker kradeš bonbone.

Ali so ga ravno zaradi tega krstili za Toneta, bo težko dognati, ker je prihodnost po božji naredbi ljudem prikrita. To je pa resnica, da je Tone res rad lizal bonbone, naj jih je že ukradel kramarjem

ali je doma pouzmal denarce in jih spremenil v trgovini v bonbone, toliko dobrega srca je pa tudi bil, da jih je rad delil med svoje prijatelje. Tudi to je znano, da je doma imel vse polno potuhe. Stari oče je zagovarjal pred mladima dvema njegovo nedolžnost, mlada dva sta branila in zagovarjala pred staro materjo njegovo objestnost in razposajenost, da je tako plevel njegove hudobije svobodno rastle in se razraščal v neskončnost.

Jožu ni ostala prikrita mladostna zloba Brakunovega Toneta. Menda mu je mlada Brakunka ob neki priliki potožila in ga skrivaj naprosila, naj pride s svojo divjo in kosmato postavo preganjat Tonetovo razposajenost.

»Te ujamem, te oskubim, te snem.«

S svojim običajnim pozdravom se je pojavil Joža nekega dne na pragu Brakunove hiše.

»Ravno prav, da si prišel,« ga je nagovorila mama, »boš tegale našega navihanca malo v roke vzел.«

»Bom, bom, bom,« je obetal Joža.

»Kar malo popridigaj mu,« je želela mama.

In Joža je zastavil svojo besedo.

»Ali bi ti hotel iti z mano?« je poizvedoval od Toneta.

»Ne!« je odvrnil Tone še s precejšnim pogumom.

»Pa pravijo, da premalo ubogaš. Taki, ki ne znajo ubogati, morajo z menoj, da se pri meni nauče pokorni in pridni biti.«

»Saj ubogam,« se je pral in opravičeval Tone.

»Ali si včeraj ubogal?« je hitro zaprašal Joža, čeprav ni vedel ničesar o Tonetovi včerajšnji nepokorščini. Tonetu je kar sapo zaprlo: obmolknil je.

»Molčiš?« je poudaril Joža, »molčiš in molče govoriš, kako si včeraj ubogal. Če ne boš ubogal, boš pa šel z mano,« mu je začel s svojo pridigo, kakor jo je že neštetokrat ponovil po raznih hišah.

»Ko boš šel, boš moral reči atu in mami, bratom in sestram: ‚Z Bogom‘. Potem boš dejal ‚z Bogom‘ sv. Juriju v farni cerkvi, voščil boš ‚z Bogom‘ sv. Duhu v svetoduški cerkvi, posloviti se boš moral od sv. Janeza Krstnika na Suih, od sv. Gabrijela na Planici, od sv. Uršule v Pevnu in od same Matere božje v Črngrobu. Od vseh se boš moral kar najlepše posloviti.«

Tone je poslušal besedo, v obeh se mu je začelo bliskati, gledal je okrog sebe, kje bi bilo mogoče najti kakšno rešilno bilko. Rad bi se bil izmuznil kosmatemu Jožu, če bi se bilo kako dalo.

»Mama! Lačen sem, ali smem iti po kruha?« je poprosil mamo.

»Samo, da boš kmalu nazaj!« je odgovoril Joža mesto mame.

Tone jo je udril, kakor tisti, ki je rekel: »V begu je rešitev.« Ko je bil zunaj, ni bil nič več lačen, nič več žejen, samo pobrigal se je, kje stoji hlev. Na hlevu so pa otepi in v otepih je varno skrivališče, tam ga ne bo nihče našel, pa četudi ves ljubi božji dan stikujejo za njim.

Sosedovemu Janezu so se vedno bolj bližali dnevi nove maše. Joža si je lastil dober kos zaslužnja, da je pripomogel študentu do lahkega in častitljivega duhovskega stanu. Zato je že najmanj eno leto prej vohal in stikal okoli njega in skušal dognati, »kdaj bo imel«. Kdaj, katero nedeljo bo nova maša in kdo bo povabljen.

Liste zadnje velikonočne počitnice se je pa zvijačno približal, danes bi rekli, prithotapil se je na novomašnikov dom s hinavskim vprašanjem: »Ali boš letos že imel?«

»Letos pa!« se je pohvalil Janez.
»Torej boš? Vseeno si me poslušal. Lahko si mi hvaležen.«
Na vso moč je čakal pohvale, češ ti si mi s svojo besedo pokazal na pravo pot, na vso moč je čakal povabila na novo mašo. Kar popadel bi bil za besedo, Janez pa se ni hotel izreči.
»Vidiš, prav imaš, ker si me poslušal,« se je laskal bogoslovcu.
»Vsaj včasih boš molil tudi zame, ali ne?«
»Seveda bom, to pa že, to pa že.«
»Vidiš, molil boš. Veš, jaz sem bil svoje dni vojak. Ali meniš, da smo pri vojaki kaj molili? Nič! Kleli smo. Kleli, da se je kar ogenj kazal.«

»Joža!«
Poklicala ga je novomašnikova mati.
»Joža! Naša dekleta se že menijo o novomašnih oblekah, pa te prosijo, da bi jim kaj lepega povedal, kako naj se postavijo.«
»Mhm!« je zamrmral Joža in pustil bodočega novomašnika samega, naj razmišlja o svoji najbližnji bodočnosti.
»Ohohoho, Joža,« ga pozdravi trop veselih deklet, »pridi, nam boš kaj lepega povedal!«
»Le povej jim, Joža, avšam avšastim, kar jim gre.«
Dekleta so namreč reševale silno važno življenjsko vprašanje, kako naj bi bile za novo mašo oblečene, da bi bile vse v kolikor mogoče enakih oblekah.

»Joža, kar povej jim, tisto o 'granerah' jim povej.«
Joža je namreč kot pridigar nemalokrat grmel tudi zoper žensko obleko. Vse ledine so poznale tisto njegovo besedo o 'granerah'. Granera je bila namreč svojčas potreben ali nepotreben okrasek k ženskim oblekam. Njegovo grmenje so dekleta že davno znale na pamet. A vendar so rade še slišale tisto njegovo že tolikokrat preslišano grožnjo: »O, ve, krščanske hčere, pustite, prosim vas, tiste preklete granere, saj veste, da iz vsake gube gleda na vas devet peklenščkov!«
Komaj je končal svojo besedo, že je pritekel Grdinov pastir s poročilom, da ga vabi v hišo bogata Grdinova gospodinja. Komaj je imel časa, da se dostojno poslovil od novomašnika in od družic, tako ga je vleklo k Grdinovim.

»To pa vam povem, da na novo mašo bom prišel, če me vabite ali če me ne. Zakaj, če bi mene ne bilo, bi letos v vaši vasi in v vaši fari ne bilo nove maše.«

S tem vabilom ali z grožnjo, kakor se vzame, jo je Joža odkuril h Grdinovim. Medpotoma pa je na tihem in skrivnem premišljeval, kakšno prošnjo bi predložil Grdinovi mami.

»O Joža!« ga je nagovorila, »veš, prav želela sem te spet enkrat videti, zato sem poslala pote. Mi boš po dolgem času spet kaj povedal.«

»Mhm!« je zagodel Joža sam vase in se delal, kakor bi premišljeval nekaj strašno važnega. Potem pa je dal od sebe: »Veš kaj, eno srajco mi daj!«

»Srajcooo!« se je zategnil obraz sosedi. »Srajce pa nimam.«
»Srajco na vso moč potrebujem. Na sosedovo novo mašo bi šel, pa ravno nobene srajce nimam.«

»Za novo mašo se ti bo srajca že desetkrat umazala, zanjo boš drugod poprosil. Meni boš pa kaj povedal, ker toliko veš. Nekaj ti bom že dala, nič ne maraj!«

Joža je zvijačno pomežiknil, stopil k durim in začel s svojo besedo. Mogočno se je razkoračil in začel:

»Ti bogatin ali bogatinka, toliko imaš srajc, da še sam ne veš, koliko. Če te pa siromak zanjo poprosi, pa praviš, da nimaš nobene. Ali misliš, da boš na vse veke živel? Tudi zate bo prišel sodni dan kakor za reveža. Takrat boš pa ti za revežem srajco nosil in mu jo ponujal, revež te pa še pogledal ne bo, niti ne bo hotel vzeti tvoje srajce. Kako bi te pogledal, ko bo pa sam imel vsega dosti!«

Tako je šla beseda naprej, bogata Grdinova mama se je pa na tihem izmotala iz hiše in mu je srajco prinesla.

O, kadar je hotel, je tudi Joža znal poprijeti siromaka ali bogatina, nič se ni oziral ne na desno ne na levo. Kdor varčuje z jezikom, ta kruha strada ali pa srajce nima. Tudi Joža je poznal to in tako modrost.

Meseca maja tistega leta je bilo pred novo mašo sosedovega gosпода. Ženske, ki so delale v ledinah na polju, so začele govoriti, da se Joža, stalen gost naših ledin, od nobenega kraja več ne prikaže. Ali je bolan ali kaj mu je? Saj se je vendar tako veselil priti na novo mašo.

Pa se je raznesla po vaseh novica, da so Joža potegnili mrtvega iz Save.

Otroci so si oddahnili ob tej novici. Nekatera pobožna duša pa je pomolila zanj nekaj očenašev, da bi mu bil Bog v nebesih milostljiv. Saj mu je hotel služiti pri oltarju, na prižnici in v cerkvi, pa ni mogel premostiti ovir in zaprek, ki so tiste dni vodile in peljale do zaželenega cilja.

Francka Zupančič

Marijina grlica

Ilustriral Fr. Uršič

Devica je sedela pod palmo kraj vodnjaka blizu mesteca Menfi in tkala haljo ljubljenu Detetu.

Mali Egipčani so se igrali, delali iz ilovice ptičke, vrabce, vrane in druge ptičke, okorne, enolične, vegaste. Toda ugajali so jim in razpostavljali so jih ob vodnjaku.

Izzivali so malega Jezusa, naj naredi še on kaj lepega.

Jezušček je vzel glino in takoj oblikoval dvoje grlic. Bili sta lični, ljubki, nežni in vsi dečki so ju občudovali. Marija sama je rekla:

»Škoda, da nista živi!«

»Mamica,« je del deček, »zgori se tvoja volja!« in dihnil v ilovnati ptički. Že sta bili belosrebrni, s črnim paskom ob vratu, rožnatih nožic in kljunčkov in čudovito blestečih oči. Razprostrli sta peruti in zagrulili.

Krdelec otrok je bilo začudeno. Potem so zarajali okrog vodnjaka.

Ena izmed grlic je zletela in sedla božji Materi na ramo; vsa srečna je trepetala...

Druga pa je zletela na palmo. Marija jo je klicala... Ni hotela čuti. Uboga neumnica! Zdelo se ji je morda lepše v prostosti kakor v bližini Marije.

Toda »kra, kra«, jo je pregnal dalje in odletela je na poganski tempelj, kjer so se zabavali neotesani ptiči.

Sprejeli so jo prijazno. In vsa domišljava se je radovala njih poklonov. Občudovali so njeno lepo perje.

Toda kaj kmalu so se začeli prerekati, topli so jo in stari vran jo je prijel za nožici ter jo vrgel v žleb, kjer je bila umazana voda.

Na večer pa se je vrnila vsa umazana in oskubljena na dom svete Družine. Izgubila je vse najlepše perje.

S kljunčkom je potrkala boječče na okno. Sveti Jožef ji je odprl.

Jezušček jo je skopal in ji vrnil perje. Dal ji je zobati in potem pokaral.

»Pazi! Ti ne ljubiš moje Mamice!« ji je del. »To je slabo znamenje. Noriš s poganskimi ptiči, namesto da bi ostala pri svoji lepi sestrici. To ni lepo. Boj se kragulja Horusa, ki ga časte Egipčani, in ki je hudi duh, pokrit s perjem. Če te vidi, je po tebi.«

Tudi sestrica grlica jo je svarila. Revica je obljubila, da bo previdna.

*

Toda naslednje jutro je zbežala skozi odprto okno. Zaželela si je svobode in prebila je zopet dan v slabi družbi. Na večer se je vrnila zopet vsa razmršena in okrvavljena.

Ni si upala potrkati na okno in sedla je na neko drevo.

Ugledala jo je Marija, zamislila se ji je in ji je pomignila. Sramovala se je in ni hotela priti.

Tudi Jezušček jo je klical zaman.

Jožef ji je natresel na okno zrna. Nič! Zaman!

Toda glej, naenkrat prileti velik kragulj izza Horusovega svetišča. Spusti se na drevo in na grlico, jo zagrabi

s kremplji ter jo odnese na streho templja in použije.

*

Druga grlica je z Marijine rame videla žalosten dogodek, se preplašila in srcece ji je trepetalo.

»Dragica,« ji je šepetal Jezus, »ne zabi tega, kar si videla. To je predpoda človeškega življenja. Kragulj je zli duh, grlica je duša. Vsaka duša, ki bo ljubila mojo Mamico in se zatekla k njej, bo rešena pogube.«

Mala grlica se je tedaj stisnila boječče in zaupno na kolena Device.

POVSOD SE MI NOV SVET ODPRE

Inž. Ciril Pirc

Sprehodi pod nebesnim obokom

Četrty sprehod

(Konec.)

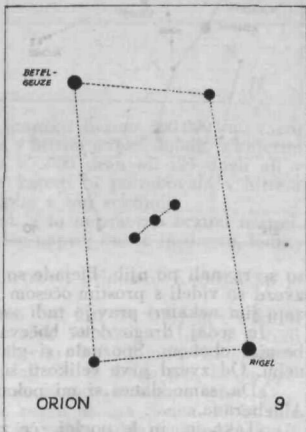
»Orion je bil drzen lovec; njegova junaštva in pustolovščine so ga privedle do napuha. Bahal se je, da lahko uniči vse pošasti sveta.« je pripovedoval očka svoji mali spremljevalki, ko sta prihodnjo soboto zopet korakala proti gradu, da se seznanita z najlepšim ozvezdjem, kar jih premore nebesni obok, z Orionom.

»Glej ga, hčerka, tu na jugu, kako lep je. Koliko svetlih zvezdic ga sestavlja. Najlaže ga boš spoznala po treh srednjih zvezdicah, ki leže v nekoliko poševni črti druga poleg druge. Te predstavljajo Orionov pas. Nekateri jim pravijo tudi Jakobova palčica, drugi Trije modri in Kosci.

Nad temi tremi zvezdicami se bleščita dve svetli zvezdi, ki predstavljata lovčevi rameni. Svetlejša od obeh, ki je rdečkaste barve, je Beteigeuze, zvezda prve velikosti. Pod pasom vidiš zopet dve svetli zvezdi, od teh je belkasti Rigel tudi zvezda prve velikosti, leva noga lovca.«

»Vidim ga, vidim,« vzklikne Ksenija, »in dobro se spomnim, kolikokrat sva ga občudovali z mamico, če sva se pozimi že v mraku vračali domov. Ni lepšega ozvezdja kot je Orion in rada ti verjamem, da je on tvoje najljubše ozvezdje!«

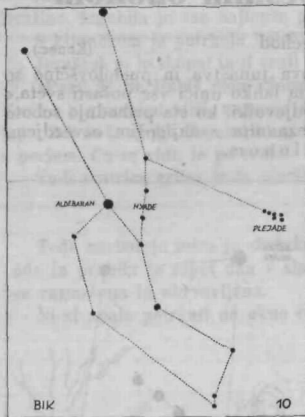
»Nebeski lovec nama bo sedajle pomagal, da najdeva še nekatere bisere zimskega neba. Vsak pravi lovec mora imeti tudi psičke. In Orion ima svoje zveste spremljevalce. Podaljšaj tri zvezdice Orionovega pasu navzdol. Zadela boš ravno na Sirija, najsvetlejšo zvezdo na vsem nebu. Sirij je vodilna zvezda v ozvezdju Velikega psa, zato mu pravijo ponekod tudi pasja zvezda. Svoje ime je dobil Sirij najbrž po egipčanski reki Nil, kateri so rekli Egipčani tudi Siris. Nekako sredi meseca julija je v starem Egiptu Sirij izginil z nočnega neba, to se pravi, da so ga videli samo kratko pred sončnim zatonom.

Tiste dni pa se je tudi začelo težko pričakovano in od bogov izprošeno naraščanje Nila, kar je bilo predpogoj dobre letine v Egiptu. Mesec kasneje vzhaja Sirij obenem s Soncem. Ti dnevi, ko vzhaja Sirij skoraj istočasno s Soncem, to so dnevi od 25. julija do 5. septembra, se imenujejo zato tudi pasji dnevi. Ker so to najbolj vroči dnevi leta, so takrat tudi glavne šolske počitnice. Stari Egipčani so vezali s Sirijem pričetek svojega leta, ti pa vežeš nanj pričetek novega šolskega leta.«

»Gotovo je na nebu tudi Mali pes, če se imenuje ozvezdje, h kateremu spada blesteči Sirij, Veliki pes,« pripomni Ksenija.

»Seveda je, to je drugi zvesti spremljevalec Orion a. Midva ga pa za enkrat ne bova poiskala. Rajši se bova obrnila na drugo stran Orion a.

Prej si podaljšala črtico skozi zvezdice pasa na spodnjo stran, zdaj pa jo podaljšaj v nasprotni smeri. Zadel a boš na lepo rdečkasto zvezdo prve velikosti, ki ji je ime Aldebaran, glavna zvezda v ozvezdju Bika.

Ozvezdje Bika je posebno zanimivo, ker sta v njem dve zvezdni kopici. Eni pravimo Hyade.

Imajo obliko tiskanega V, Aldebaran je na vrhu enega obeh krakov.«

»Sem jih že dobila. In glej, očka, tam malo naprej proti zahodu koliko zvezdic je na kupu. To je gotovo druga kopica zvezd, o kateri si mi hotel povedati.«

»Res je, otrok. To so Plejade (Gostosevci), najlepša zvezdna kopica na nebu. Že najstarejšim narodom so bile znane, častili so jih, gradili jim templje in koledarji

so se ravnali po njih. Plejade so omenjene že v Svetem pismu. Do 16 zvezd so videli s prostim očesom, večina ljudi pa vidi le 6 do 7 zvezd, zato jim nekateri pravijo tudi »sedem sester«.

In sedaj, drago dete, hočeva zaključiti najine sprehode pod nebesnim obokom. Spoznala si glavna in najlepša ozvezdja na našem nebu. Od zvezd prve velikosti si jih spoznala devet.«

»Da, samo danes si mi pokazal štiri: Sirija, Beteigeuze, Rigla in Aldebarana.«

»Lako je, in le poglej, če zopet malo riševa po nebu, napraviš lahko veliki N, če zvežeš te štiri zvezde z ravnimi črtami po vrsti, kakor si jih naštela. Ko boš večja, pa boš s pomočjo mojih zvezdnih kart našla tudi še druge zvezde in ozvezdja, ki te bodo zanimala. Tudi ti bo šlo sedaj že »risanje« po nebu. Kajne?

Sčasoma si boš napravila o znanih ozvezdjih tudi slike, ki si jih nekaj narisala že v Bohinju. Lahko tudi take, da jih boš od zadaj razsvetlila in boš videla lepo bliskajoče se zvezdice, kakor so zvečer na nebu. Za to si sedaj še premajhna.«

»Oh očka, prosim, prosim, povej kako. Prosila bom jutri, da pride Jožko in mi pomaga.«

»Dobro, le povabi ga. Bomo skupno napravili za vzorec vsaj eno ozvezdje. Sedaj pa hitro pot pod noge in domov k mami.«

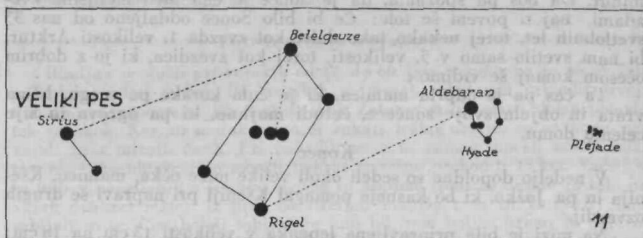
Čez nekaj časa je Ksenija še pripomnila:

»Sirij mora biti kaj blizu, da je tako svetel!«

»Ni tako, srček,« ji odvrne očka: »Sirij bi bil lahko malo Sonce, pa zelo blizu, bil bi pa lahko tudi zelo, zelo veliko Sonce in zelo daleč; v obeh primerih bi bil zelo svetel.«

»Kako daleč pa je prav za prav do zvezd?« vpraša Ksenija.

»Na to vprašanje ni mogoče takoj odgovoriti, ker ne vem, katero zvezdo si mislila? Razdalje do posameznih zvezd so kaj različne. Vse so pa tako daleč, da z našimi merami: metri, kilometri ne shajamo več. Prišli bi do takih števil, da si jih niti predstavljati ne moremo. Zato so zvezdoslovci iznašli drugo mero, ki so ji rekli »svetlobno leto«.

Svetlobni žarek se razširja z neznansko brzino 300.000 km v eni sekundi. To je pot, katero bi prevozila s hitrim avtomobilom, s katerim bi se peljala z brzino 100 km na uro v 3000 urah ali 125 dneh ali v 4 mesecih. In glej, to dolgo pot, za katero bi potrebovala v hitrem avtomobilu štiri mesece, preteče svetloba v eni sekundi.

In misli si, da brzi svetlobni žarek s to neizmerno brzino naprej, naprej ne eno sekundo, eno minuto in še naprej dneve in dneve, tedne, mesece, eno celo leto.«

»To bo gromozansko število kilometrov,« pripomni Ksenija, ko je verno poslušala očkova izvajanja.

»Gotovo jih bo veliko, saj ima leto več kot 30 milijonov sekund in v vsaki sekundi preteče svetlobni žarek 300.000 km. Lahko ti tudi povem, kako bi rekli temu velikemu številu: $9\frac{1}{2}$ bilijonov kilometrov, kar bi pisala 95 in še enajst ničel zadaj. In to dolgo pot, ki jo prepotuje svetlobni žarek v enem letu, imenujemo »svetlobno leto«.

In glej, dušica, nobene zvezde ni, razen našega Sonca, ki bi bila tako blizu. Nam najbližja zvezda je še vedno oddaljena od nas $4\frac{1}{2}$ svetlobnega leta. To je svetla zvezda prve velikosti, ki pa v naših krajih ni nikdar vidna.

Sirij, s katerim sva se danes zabavala, je od nas oddaljen skoraj 9 svetlobnih let, Atair 15 svetlobnih let, krasna Wega, ki si jo občudovala poleti, celo 25 svetlobnih let, Capella 49, Arktur 36, Aldebaran 54, Beteiguze 257, Rigel 514 in Deneb celih 616 svetlobnih let. Ali veš, kaj to pomeni?

Če bi Sirij danes ugasnil, bi ti vzlic temu še vedno krasil zimske noči. Obiskovala bi še tretji in četrti razred ljudske šole in še vedno bi te razveseljeval. Preselila bi se na gimnazijo, zdelala prvo, drugo,

tretjo in četrto, napravila malo maturo, pa še vedno bi te pozdravljaj z nebesnega oboka. Šele nekega dne, ko bi obiskovala 7. gimnazijo, bi naenkrat ugasnil, kajti šele takrat bi prebrzel zadnji žarek — zadnji pozdrav od Sirija na zemljo in prinesel novico, da je pred devetimi leti ugasnila najsvetlejša zvezda našega neba.

Vidiš torej, kakšne so razdalje med zvezdami in jih zvezdoznanci ne morejo meriti s kilometri.

Saj bi bilo tudi nesmiselno, če bi hotela meriti daljino ceste od nas doma pa do tukajle na grad z milimetri.<

>In Sonce, očka,< je vprašala Ksenija, ko sta že stopala po domačem dvorišču, >ali je tudi tako grozno daleč, saj je tudi zvezda?<

>Sonce je pa naša zvezda, kateri se imamo zahvaliti za vse življenje na zemlji. Zato pa je oddaljeno od nas tudi samo 8 svetlobnih minut. Da boš pa spoznala, da je Sonce le ena med manjšimi zvezdami, naj ti povem še tole: Če bi bilo Sonce oddaljeno od nas 33 svetlobnih let, torej nekako tako daleč kot zvezda 1. velikosti Arktur, bi nam svetilo samo v 5. velikosti, torej kot zvezdica, ki jo z dobrim očesom komaj še vidimo.<

Ta čas pa je odprla mamica, ki je čula korake po snegu, hišna vrata in objela svoje sončece, četudi majhno, ki pa ogreva in sije celemu domu.

Konec

V nedeljo dopoldne so sedeli okoli velike mize očka, mamica, Ksenija in pa Jožko, ki bo kasneje pomagal Kseniji pri napravi še drugih ozvezdij.

Na mizi je bila pripravljena lepenka v velikosti 13 cm na 18 cm; prebijači štirih velikosti, ki se rabijo za napravo luknjic v usnje ($\frac{3}{16}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{3}{32}$ in $\frac{1}{16}$), kladivo, zravnane pasice, ki so bile izrezane iz stare pločevinaste posode ter lesena škatla, ki je bila 13 cm visoka, in daljša stranica, 18 cm dolga.

Eno stranico škatle je Jožko odstranil in pritrdil ob krajih ozke lesene palčice, ki so omogočale vtikati v tako narejena vodila lepenke.

Ko je bilo to pripravljeno, je očka vprašal:

>No, Ksenija, katero ozvezdje naj najprej napravimo?<

>Oriona s Sirijem,< se je takoj odločila mala zvezdoslovka.

Vzeli so očkove zvezdne karte in zaznamovali na lepenki s svinčnikom točno lego posameznih zvezd z malimi pikami, ki so predstavljale posamezne zvezde Oriona in Velikega psa. Pri vsaki piki je Ksenija pripisala velikost zvezde: pri Siriju, Riglu, Beteigeuze 1, a pri ostalih 2 in 3, kakor je bilo pač označeno v zvezdnem atlasu.

Ko je bilo to storjeno, so položili lepenko na pločevinasto pasico, Jožko je zavihtel kladivo in utisnil v lepenki luknjice, za zvezde prve velikosti z največjim prebijačem, za zvezde druge velikosti s prihodnjim in tako naprej. Ksenija je zapisala k vsaki zvezdi, za katero je vedela, lastno ime in v desni spodnji vogal ime ozvezdja.

Prva slika je bila gotova.

>Lako,< je pripomnil očka, >sedaj vesta sama, kako naprej. Napravita počasi še za ostala ozvezdja, ki si jih spoznala, take slikice. Zvečer pa bomo v škatlo namestili električno žarnico. In ko bomo gledali posamezna ozvezdja v topli sobi, bomo obujali lepe spomine na sprehode, ki smo jih napravili pod nebesnim obokom, posejanim z zlatimi zvezdicami, poleti v sosesčini gorenjskih velikanov, pozimi pa na okopih ljubljanskega Gradu.<

In tako so se za to leto končali sprehodi.

Kako so skrbeli za moč in spretnost svojega telesa stari narodi

(Konec.)

Rimljani

so bili najprej stanovaleci malega mesta ob Tiberi. Kmalu pa jim je uspelo povečati svojo moč in razširiti ozemlje. Njihovo mesto je sčasoma postalo rimska prestolnica. Pozneje je postalo mesto Rim središče večine takrat poznane sveta, ki so mu zagospodovali Rimljani. Že iz tega je jasno, da so bili Rimljani močan vojaški narod.

Telesne vaje vojaštva

Rimljan je služil pri vojakih od 17. do 60. leta, vendar pa je po 45. letu redkokdaj odšel v boj. Pri vojakih so morali mladeniči privaditi svoje telo na vse napore, ki jih zahteva boj. Zato so gojili zlasti dolge pohode, tek in skok. Ker so morali v vojni sukati težko orožje, so se temu privajali že v mirnih časih. Pri pohodih so v ta namen morali nositi težke tovore. Tako obteženi so morali trikrat mesečno prehoditi 15 km. Vadili so se tudi v napadanju s ščitom, mečem in kopjem (tudi to orožje je bilo pri vajah dvakrat težje). Iz prač so streljali manjša zrna in kamenje. Tudi sabljali so se. Čim boljši sabljač je kdo bil, tem boljšo hrano je dobival. Tudi ženske so gojile sabljanje. Kopje je bilo dolgo 2 m, metali so ga na nasprotnika ali pa so z njim bodli. Lok so spoznali šele pozneje. Čete lokostrelcev so bile sestavljene iz tujcev in rimskih zaveznikov.

Rimljani so prvi spoznali orodje, na katerem so se vadili, namreč lesenega konja. Nanj in čezenj so skakali oboroženi in brez orožja. Bili so odlični jahači, tako spretni, da so v največjem diru preskočili z enega na drugega drvečega konja. Tudi plavati so znali vsi prav dobro, saj na njihovih bojnih pohodih ni bilo najti povsod mostov in so morali reke preplavati kar oboroženi. Zelo znan je rimski vojskovodja Cezar. Ta se je nekoč rešil iz obleganega mesta s plavanjem. V eni roki je nosil pisma, v drugi pa orožje. Ker so opazili njegov beg, so nanj streljali. Puščicam se je umikal na ta način, da je plaval dolgo pod vodo, le tu in tam je na vodni površini zajel zadosti sape in se spet brž potopil. Tako plavanje pa je naporno in je res zahtevalo moči, vztrajnosti in spretnosti.

Telesne vaje ostalega prebivalstva

Telesnim vajam pri Rimljanih ni bila posvečena tolikšna skrb kot pri izobraženih in sposobnih Grkih. Rimske otroke so vzgajali v domači družini do 17. leta. Nato so sposobni morali k vojakom. Nesposobni so ostali doma in večinoma niso posvečali nobenih skrbi svojemu slabotnemu telesu. Deklicam pa je bilo sploh prepovedano vadenje.

Poznana so tekmovanja v tekih že od najstarejše rimske dobe. Nekateri tekmovalci so bili tako sposobni, da so tekli hitreje od konj. Tek je imel vojaške cilje, ker so v teku napadali in zavzemali. Najsposobnejši so pretekli 40 in več kilometrov. Gojili so tudi skok v višino in daljavo. Od Grkov so spoznali met diska, rokoborbo in boks. Spretno so znali tudi veslati. Zelo priljubljeno pa je bilo pozneje streljanje z lokom, posebno na lovu.

Zdravniki so priporočali izprehode in žoganja pred kopanjem. Zato so imeli poleg kopalšč krasne dvorane za igranje. Žog so poznali več vrst. Mnogo so gojili plese, ki so bili del daritvenega programa. Razen verskih plesov pa plesanje ni bilo priljubljeno, celo sramotno se jim je zdelo. Pozneje so tudi to mnenje spremenili in posebni učitelji so učili Rimljane tudi te spretnosti.

Igre

Tudi pri Rimljanih (kot prej pri Grkih) so imele svečane igre povsem verski pomen. Vsaj v začetku. Prve igre so se vršile zaradi obljub v različnih primerih poredko, pozneje pa redno vsako leto. Bile so to bolj priložnostne. Prireditve je plačala država sama ali pa s pomočjo bogatinov. Pozneje pa so za take prireditve obdavčili posamezne podjarmljene province. Vstop k tem igram je bil vsakomur prost. So pa take igre prirejale tudi društva ali pa posamezniki ob svečanih prilikah (n. pr. nastop vladanja, proslava zmage, ženitve, pogrebi itd.). Te igre so bile zelo cenjene, posebno za časa mogočnih vladarjev. Takrat so tako rekoč postale strast množic. To so seveda brž izkoriščali posamezni vladarji, ki so mnogokrat kar tekmovali med seboj, kdo bo priredil večje in mogočnejše igre in tako s temi pridobil sebi naklonjenost ljudi. Saj je znano, kako zagrizeno je rimsko ljudstvo večkrat zahtevalo od vladajočih »kruha in iger«.

Rimske igre so se zelo razlikovale od grških. Grške so bile nekaj lepša, vzvišenega, mogočnega in poštenega. Rimljani so sicer res povzeli marsikaj od Grkov, tako tudi igre in telesne vaje. Žal pa te telesne vaje in tekme takrat že tudi pri Grkih niso bile več ono lepo, plemenito udejstvovanje, saj so Grki že v vsem propadali. In take, nazadujoče reči so prevzeli od Grkov Rimljani. Pri Grkih niso takrat nič več tekmovali sposobni grški sinovi za čast in skromen venec. Te so nadomestili plačani poklicni atleti, ki so gojili telesne vaje zaradi gmotnih koristi. Telesne vaje so izgubile svojo lepoto in vrednost, postale so surove in cilj jim je bil »zmagati za vsako ceno«. In to so videli in si prisvojili Rimljani.

Koloseum v Rimu

Te surove igre so bile za kruto vzgojene rimske prebivalce kot nalašč. Vojaška vzgoja je bila surova in tudi množice niso poznale nobene nežnosti. Njihovim strastem so zato kar dobro odgovarjale prireditve, kjer so tekmovalci tekmovali v divjih voznjah in podobnih drznostih.

Za take tekme so mogočnejši zgradili ogromne stavbe, t. j. prostore za tekmovanja. Nekateri so imeli za gledalce kar več nadstropij (Coloseum). Taka tekmovanja niso bila stalne prireditve kot grške olimpijske igre, ki so bile nekaka hrbtnica grškega udejstvovanja celo tisočletje.

Tekme vpreženih konj

so bile najstarejše in najbolj priljubljene igre rimskih množic. Vršile so se v ogromnih prostorih, ki so bili višek gradbene mogočnosti rimskih časov. Najimenoitnejši je bil tako imenovani Cirkus Maksimus ob reki Tiberi. Imel je obliko podkve. Za vlade Konstantina Velikega je bila stavba dolga

7000 m in 130 m široka, v njej je dobilo prostora 385.000 gledalcev. Tu so torej tekmovali z vpregami. Za konje in vozove so bile pred cirkusom zgrajene posebne palače.

Svečanost se je pričela z obhodom po mestu. V bahaškem sprevodu so šli skozi mesto do cirkuških prostorov v temle redu: vitezi na konjih, dvo-vprege in četverovprege, težko in lahko oboroženi vojaki, atleti, plesalci v svečanih oblačilih, zbori pevcev, nosilci darov, kipi bogov, cesarji. Množice so že davno pred začetkom napolnile vse kotičke ogromnega prostora. Tekme so se začele, ko je vodja igre vrgel na dirkališče svojo belo ruto. Takrat so zdrveli nestrpni konji s pripravljenimi vozmi. Prevoziti so morali v divjem diru večkrat progo. Navadno sedemkrat, pozneje pa celo štiri- in dvajsetkrat. Množica pa je dajala duška s svojim kričavim vzpodbujanjem in tuljenjem. Vozovi so bili majhni (podobni grškim), konji pa vpreženi tesno skupaj. Voznik je na vozu stal, oblečen je bil v tuniko. Na glavi je imel kapo (nekak šlem), v roki bič in vajeti, ki so bile ovite še okoli pasu. Za pasom je imel kratek, oster nož, da je v sili prerezal vajeti in lažje vozil. Ali prav te, okoli pasu ovite vajeti so bile mnogokrat vzrok nesreč. Voznika, ki je morebiti med vožnjo padel z voza, so konji seveda vlekli za seboj in mnogi vozniki so se do smrti pobili, če jim ni pravočasno uspelo prerezati vajeti in se s tem rešiti.

Vozniki so bili navadno izvežbani sužnji, ki pa so bili med narodom zelo priljubljeni. Za svoje delo so prejemali plačilo. Pozneje pa so tekmovali, oziroma vozili cesarji sami (tako na primer znani surovi preganjalec kristjanov Neron!). V začetku je bila nagrada za zmago oljkova vejica, pozneje pa so dobivali tudi denarne nagrade. Zmagovalce so zelo čislali in slavili. Postavljali so jim celo spomenike in pesniki so peli v njihovo slavo.

Velikansko zanimanje za tekme je dovedlo v cirkusu do ustanovitve tekmovalnih strank. Tako so nastale: bela, zelena, rdeča in modra stranka. Te so imele svoje konje, vozove, uradnike in voznike. Te stranke so pozneje igrale zelo važno vlogo pri vladarskih stvareh. Tudi gledalci so se razdelili v posamezne strankarske tabore. Začne se strastno tekmovanje med strankami, ki so se borile za zmago. Tudi cesarji so bili pristaši posednih strank. Ta strast je pozneje prešla tudi v Carigrad. Nekoč so se spoprijeli — l. 532. po Kr. — pristaši zelene in modre stranke. Trideset tisoč mrtvih je bilo in velik del Carigrada se je zrušil zaradi požara. Te tekme z vozmi so se vršile še pozneje v krščanski dobi.

Gladiatorske igre in gladiatorji

Gladiatorske igre so bile okrutne in nečloveške prireditve, ki so jih prirejali zato, da so uživali ob preliti krvi nedolžnih sužnjev. Borbe so se vršile med pari, a takih parov je nastopilo več naenkrat. Za vlade Cezarja je nastopilo naenkrat 320 parov. Te igre so bile tako priljubljene, da so pri graditvi mest vedno pazili, da so sredi mesta zgradili trg in ga tako uredili, da so se na njem lahko vršile gladiatorske borbe.

Ubogi, nedolžni sužnji ali pa veliki zločinci so bili gladiatorji. Posebni učitelji so jih pripravljali za borbe in jih kot živino prodajali, ali pa samo posojali prirediteljem. Gladiator, ki je po petih letih uspešnih borb ostal pri življenju, je dobil svobodo. To pa je bilo kaj redko. Postal pa je lahko prej svoboden tisti gladiator, ki se je v borbah posebno izkazal in je njegovo osvoboditev zahtevala prisotna množica gledalcev. Taki niso postali popolnoma svobodni, le boriti se jim ni bilo več treba. Če so se hoteli še kdaj pomeriti v borbi, so bili za to bogato nagrajeni. V poznejši dobi so se kot gladiatorji borili tudi svobodni Rimljani, ki so si s tem hoteli priboriti časti in denarja. Navadno pa so za vse krutosti izkoriščali sužnje.

ki so umirali do smrti pobiti, ljudstvo pa se je naslajalo ob njihovem trpljenju in mučenju. Podobno se je pozneje godilo s prvimi kristjani, ki so za svojo vero padali v množicah... Ko je cesar Trajan slavil zmago, je nastopilo 10.000 gladiatorjev. Bili so ti gladiatorji veliki reveži: z njimi so postopali kot z živalmi ali pa še slabše. Zato so se včasih uprli. Tako se je nekoč uprlo 10.000 gladiatorjev, katerim so se pridružili tudi zatirani sužnji. Tri leta je trajal krvavi punt, Rim je bil v veliki nevarnosti in šele rimska vojska jih je ukrotila. Spet so se uprli za časa neusmiljenega okrutneža Nerona.

Cilj gladiatorskih iger je bil: eden od bojujočega para mora pasti mrtev. Zaslepljeno rimsko ljudstvo pa je uživalo ob trpljenju teh borcev. Pred vsako tekmo so ti neustrašeni borci obšli mesto. Pred tekmo so stopili pred cesarsko ložo in tam pozdravili: »Ave Cezar, pozdravljajo te oni, ki hočejo umreti!« Takoj nato se je vnel srdit boj med neenako oboroženimi pari. Kot lačni, besni volkovi so zdivjali ti borci, da so si z nasprotnikovo usmrčitvijo rešili svoje lastno življenje. In mnogokrat sta se borila dva prijatelja! Kako velikanska razlika je med lepimi in poštenimi igrami izobraženih Grkov in igrami podivjanih Rimljanov! Rimska krvoželjnost ni poznala mejá. Izmislili so si še strašnejše borbe, in to

borbe ljudi z zvermi.

Tudi te so bile polne grozot. Zamislite si človeka in njegovo nemoč, če se zaženo nanj sestradane zveri! Take borbe so se začele prirejati skoraj 200 let pr. Kr. Bile so silno drage, saj so morali zanje nakupiti in pripeljati različne drage živali, kot: slone, nosoroge, leve, tigre, medvede itd. Iz daljnih azijskih in afriških dežel so vozili v Rim te živali. Kakšne ogromne vsote so za to izdali, nam lahko pojasni uradno poročilo cesarja Avgusta, da so namreč na 26 takih prireditvah pobili 3500 različnih afriških živali. Koliko ljudi je izkrvavelo v teh groznih borbah? Borbe so bile različne. Včasih so spustili v boj sestradane živali, da so se borile same med seboj. Pozneje so za nasprotnike zveri določili obsojene zločince, najemnike, ujetnike, kristjane itd. Na smrt obsojeni niso dobili za borbo nobenega orožja, z golimi pestmi pa tudi niso mogli dolgo kljubovati krvoločnim zverem. Orožje so za boj z zvermi dobivali le tisti, ki so se borili prostovoljno in dobivali za ta svoj tvegani poklic plačo. Posebno veliko je bilo prvih kristjanov, ki so bili vrženi med razjarjene zveri in so tam končali svoje mučeniško življenje. Nekoč se je naenkrat borilo 500 levov. Nekateri rimski vladarji so sicer prepovedovali te borbe, a niso imeli dovolj moči, da bi te prepovedi tudi uveljavili.

Skoraj vsi vladarji so si s temi igrami in borbami hoteli pridobiti ljudsko naklonjenost, obenem pa so odvrčali ljudi, da se niso zanimali za državno vodstvo. Bajne vsote so bile izdane za te prireditve. In nikoli ni bilo zadosti iger zabave lačnim Rimljanom. Zgradili so jezero (umetno), ki je bilo tako veliko, da se je na njem lahko borilo 30 ladij s tremi ali štirimi vrstami veslačev. Nekoč je na taki, pred ljudstvom uprizorjeni borbi, nastopilo 18.000 vojakov.

Rimljani so bili veliki ljubitelji kopanja. Kot so bili pri Grkih gimnaziji središče vsega življenja, tako so pri Rimljanih prevzela kopališča to središčno vlogo. Kopališča so bila povsod, kjer je gospodoval Rimljan. In to topla, mrzla, mineralna itd. — V teh kopališčih so se žogali, zabavali, pesniki in pisatelji so tod čitali svoje umotvore in učitelji so tod poučevali. V Rimu so imeli n. pr. 200 m dolg bazen. Tudi pri nas so za časa rimske vlade nastala kopališča, ki so še danes ohranjena: Varaždinske Toplice, Rimske Toplice in druge.

Rimska telesna vzgoja in telesno udejstvovanje se je torej zelo razlikovalo od lepe in koristne grške zamisli »biti lep in dober«. Bili so pač Rimljani skrajno surov, podivjan, srčno nevzgojen narod. Ko so pozneje podjarmili tudi Grke, so ti, četudi rimski sužnji, prevladali nad Rimljani s svojim znanjem, vero, sposobnostmi, zlasti duševnimi... Tako so prav za prav zaslužnjeni Grki zavladali nad divjimi Rimljani s svojo kulturo. Od Grkov so sprejeli tudi telesne vaje, a to že vaje iz dobe, ki so jih izvajali plačani borci (atleti). Rimljani so te vaje in igre popolnoma popačili, vzeli so iz njih le ono, kar je prijalo njihovi surovosti, dodali pa so še polno neusmiljenosti in krutosti. Iz vaj, ki so jih gojili Grki zaradi zdravja in koristi, so napravili Rimljani mesarjenje in prelivanje krvi za zabavo in uživanje. Takemu divjaštvu mora slediti propad. Le pokvarjen človek more z naslodo gledati, kako pobijajo ljudje drug drugega in mesarijo divje zveri nedolžne ljudi.

Izmed narodov starega veka so bili v telesni vzgoji najvažnejši Grki. Ti so človeštvu zapustili dovršenost v telesnih in zlasti duševnih spoznanjih in sposobnostih...

Fr. Sever

Koledniška

Veseli čas praznujemo,
po hišah koledujemo.

Za novo leto voščimo
vam polno mero sreče,
naj kašče bodo zvrhane
bolj kot so naše vreče.

Naj z repi polni se vam hlev
in obrode vam njive,
vse leto naj vam sapice
pihljajo ljubeznive.

In ko ob letu pridemo,
da najdemo vas zdrave
in vkup razveselimo se
miru in sreče prave.

Da Bog vam dal še več bo sreče —
darujte kaj za naše vreče!

Gustav Strniša

Naša šola

Naša šola je na vrhu griča.
Mi se truda prav nič ne bojimo,
v hrib hitimo, pridno se učimo,
nihče pota se ne naveliča.

Tam na griču vlada šola naša.
Zjutraj mlada zora jo pozdravi,
sonce se pri nji čez dan ustavi,
skozi okna žarke nam prinaša.

Naša šola se smehlja vesela,
ko se sončni kralj od nje poslavlja;
ko jutranja zarja jo pozdravlja,
zablesti kot čudežna kapela.

Vedno dražja nam je šola naša.
Žalostni jo bomo zapustili,
Bog ve kam v prostrani svet krenili.
Ali vedno strma pot bo naša?

Ali bomo kvišku le hodili
in učili pridno se v življenju,
bistrili se, vztrajali v trpljenju,
krepko se z zaprekami borili?

Naj bi naša šola vrhu griča
pred očmi za vselej nam ostala,
pota k višjim smotrom nam kazala
kot najlepših let najdražja priča!

Krista Hafner

Iz dnevnika Petáčeve Anče

Zimski večeri

Zimske večere imam zelo rada. Takrat je doma tudi brat Pavle, ki ve zmeraj kaj veselega, da nam ni dolgčas, ko čakamo na mamo, da pospravi v kuhinji in pride k nam molit rožni venec. Pri nas molimo vsak večer rožni venec, prej nihče ne sme v posteljo. Tako hoče mama in mamo moramo vsi ubogati.

Sinoči, ko smo zopet čakali na mamo, nam je Pavle pripovedoval povest o pastirčku z ovčkami. Devet in devetdeset ovac je imel in pasel jih je na drugem bregu široke reke, preko katere je držala samo ozka brv. Pastirček je moral vsako ovčko zase prenesti na drugi breg. Do tu je povedal Pavle, potem pa rekel: »Zdaj pa čakajmo, da bodo vse ovčke na drugem bregu.« Čakali smo in čakali, pa se je zgodilo, da so nam začele oči skupaj lesti in mi je glava kinknila na mizo. Takoj sta bila Francek in Stanko nad menoj: »Anča je zaspana, v posteljo z njo.« Otepala sem se jih in trdila, da so mi le trepalnice težke, ker me oči bolijo. Pa sta si hitro zmislila drugo nagajivost. Francek mi je široko odprl oči, Stanko pa je iskal vžigalico, da bi z njo podprl trudno trepalnico. Rešil me je Pavle, ki me je vzel na hrbet in nosil štiporamo po hiši. Nato me je posadil še na ramena, da sem ga jezdarila in je dirjal in skakal z menoj, da sem poskakovala na njem in zraven cvilila kot mlad žrebiček. Prav nič več nisem bila zaspana.

Nato pa je Pavle začel s svojimi umetnijami in ugankami. Naš Pavle veliko ve in nam zastavlja uganke in naloge, ki jih nihče ne zna rešiti. Vzel je v roko tanko slamico in vprašal, kdo si jo upa preskočiti. Seveda smo se vsi ponudili. Ampak Pavle je tič. Položil je slamico tesno ob steno — in seveda je nihče ni mogel preskočiti. Potem je naučil Francka, kako se pride s prstom skozi zid. Peljal ga je v vežo in mu zavezal oči. Mene pa je postavil ob steno in me naučil, kaj moram storiti. Nato je šel po Francka in ga pripeljal v sobo. Vodil ga je ob steni, mu držal stegnjen kazalec in govoril, ko sta presku-

šala steno: »Tu še ne gre, tu je pretrdo, tule pa bo.« Takrat je potisnil meni njegov prst v usta in jaz sem ga nalahno ugriznila. Tako je prišel Francek s prstom skozi zid. Ali smo se mu režali!

Nazadnje sem morala še jaz Alaha molit. Pavle je razprostrl po tleh staro odejo, to je bila preproga. Nanjo sem pokleknila jaz, predme pa se je postavil Pavle, razširil roki in govoril »Alah il Alah in Mohamed je njegov prerok!« Verno sem ga oponašala in skušala vse natančno tako narediti kakor on. Toda ravno, ko sem imela razprostrte roke in to govorila: »Alah il Alah!«, je Stanko, ki je stal za menoj, potegnil odejo in padla sem po tleh, kakor sem bila dolga in široka. Zdaj so se pa vsi smejali in ko je prišla mama v sobo in vprašala, kaj je, so ji zmagoslavno povedali: »Anča Alaha moli.«

»Kaj, Alaha!« je rekla mama in se nasmejala. »Zdaj bomo našega pravega Boga molili.«

In vzela je veliki molek, ki vedno visi na steni, mi vsi pa smo pokleknili okoli nje in mama je začela: »V imenu Očeta in Sina ...«

Ali niso res lepi zimski večeri pri nas?

Stric

Tet in stricev imam veliko. Najraje pa imam strica Pavlica, ki je mizar. Kadar nisem v šoli ali doma, sem skoraj vedno pri njem v delavnici. Tam se usedem kar na tla med oblanke in žaganje in se igram. Oblance si našemim v lase in sem čudovita kraljična z zlatimi lasmi iz pravljice. Ali pa si nabere deščice in količke in sestavljam hišice, mize in stolčke in sem bogata hišna posestnica. Stric me nikoli ne zmerja, da mu smetim. Kako pa tudi bi, ko pa je v njegovi delavnici vse tako lepo navlečeno in razmetano. Samo njegovega orodja se ne smem dotakniti. Vse moram pustiti na mestu, kjer je: obličje, svedre, klešče, pile, čopiče, kladiva in žage. Včasih tudi gledam strica, kako dela:

skoblja, žaga, pili, vrta, reže, zabija in barva. Čim večji je trušč in ropot, tem bolj mi je všeč.

Zadnjič mi je stric napravil tudi lep voziček. Silno sem ga bila vesela. Z njim zdaj vozim okoli hiše in prevažam vse, kar koli mi pride pod roko. Tudi za mamo pripeljem pese in korenja iz kleti v kuhinjo, da ima za prašiče. Oni dan pa se mi je usedel na voz Cenek. Zastonj sem mu trobila, da je voz premajhen, on pa pretežek zanj. Ni hotel, pa ni hotel z njega. Postala sem jezna in sem zdirjala z njim po cesti in nalašč zavozila v veliko lužo stopljenega snega. Seveda se je voziček prevrnil in Cenek je cmoknil v lužo.

Pa se ni paglavca prav nič cmeril, kar veselo je čofotal po blatni vodi, kakor bi bil žaba. Le zvečer, ko je prišel ves blaten in umazan domov, me je zatožil mami. Kako je bilo potem, tega pa raje ne bom pisala. Preveč sem žalostna, če se zmislim na to.

Od tega dne pa Cenčka nič več ne maram. Cene mu pravim in nekaj dni sem ga bojkotirala, kakor sta me naučila Francek in Stanko. Ampak Cene se za to še zmenil ni. Res je že pokvarjen in trdega srca, kakor so vsi fantje. Kadar sem mu tiste dni pokazala hrbet, se je tudi on obrnil in odracal k teti Urši, ki je šivilja. Šiva, reže, vbada šivanko in Cenetu meče krpice, ki ji ostajajo pri šivanju. Cene je ves srečen, kadar je pri njej.

Zato pa sem si zdaj zmisllila drugo kazen zanj. Povedala mu bom, da teta Urša ne bo mogla biti njegova birmanska botra, ker je on fant, teta pa ženska. To bo žalosten, ker ima teto tako rad. Saj sem bila tudi jaz žalostna, ko so mi povedali, da mi stric Pavlica ne bo mogel birme vezati. Naj se Cene enkrat cmeri, ker me je zatožil mami.

KONČI AHAČIČ
Miček — tiček

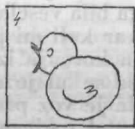
LUNA

GOZD

SOVA

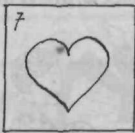
MLADIČ

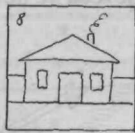
GNEZDO

MIČEK

SRCE

DOM

ZASIJALA JE 1 IN VES TEMAN JE BIL 2. 4 SO SPALI V 5, TEDAJ ZAPRHUTA VELIKA 3. NESLIŠNO LETA PO 2, PRILETI DO 5 IN POGRABI IZ NJEGA 4. JOJ, KAKO SI JE MIČEK-TIČEK ZAŽELEL, DA BI BIL ZOPET 6. V DNO 7 JE ZAHREPENEL, DA BI MOGEL ZAPUSTITI 5 IN ODITI NA SVOJ 8, KJER NI TAKIH HUDIH STRAŠIL KAKOR V NOČNEM 2.

Teden dni prezgodaj

Že kot učenec drugega razreda ljudske šole sem znal prav dobro brati, zato sem zelo rad listal po knjigah in jih prebiral. Najljubša pa mi je bila pratika s svojimi rdečimi svetniki. Kadar koli sem le mogel, sem jo pregledoval; a to je bilo bolj redko, ker so jo starši skrivali pred menoj, da je ne bi raztrgal.

Kmalu sem se v njej spoznal in vedel pokazati zlasti patrone mame, očeta in bratov.

Bilo je v četrtek popoldne meseca novembra. Ta dan nismo imeli pouka, zato sem pisal domačo nalogo. Ko sem isto končal, sem vzel pratiko v roke; bil sem namreč sam v sobi, drugi so bili zunaj pri svojih opravkih. Gledam in gledam ter ugotovim, da bo drugi dan sveta Katarina — torej moje mame god.

Veseli stečem s pratiko v roki k sestričnam, ki so imele svojo hišo le nekaj metrov od naše. Najmlajša setrična Rezika je bila stara 14 let, a na pratiko se ni spoznala niti toliko kot jaz, ker je niso imeli.

Pokazal sem ji v pratiki sveto Katarino in rekel: »Vidiš, Rezika, danes je četrtek in jutri v petek bo naše mame god. Pojdiva zvečer ,teblat'!«

Takoj je bila pri volji. Domenila sva se vse natančno, katere inštrumente bova vzela in da bova trikrat zaigrala. Po prvem igranju da bom pa jaz mami voščilo izrekel. Niti domov nisem šel več, ampak počakal sem mraka pri njej.

V mraku je vzela sestrična škač z verigo, meni je dala pa zvonček in piščalko. Hitro sva stekla pod naše okno in navdušeno zaigrala. Takoj po prvih zvokih pa se je odprlo okno in mama se oglasi: »Trapčka, saj bo šele jutri teden moj god.« Takoj sva nehala in odšla. Spotoma pa mi je rekla sestrična: »S teboj ne bom šla nikdar več nikomur, teblat'«.

Revež nisem namreč nič pogledal na datum in tako je nastala ta pomota.

Drugo leto sem prosil sestrično zopet, da bi šla — takrat pravilno — pa mi je rekla: »S teboj ne, ker sva šla lani teden dni prezgodaj, letos pa morda kar cel mesec.« In tako res nisva nikoli več skupaj »teblala«.

Š. Fr.

Milan Skrbinšek

Dijaška diletantaska društva

(Nadaljevanje.)

Cirkus? — Cirkuska predstava? — Kako to?!... Saj smo bili vendar v svojem otroškem idealizmu tako resni, da smo že takrat vedeli, kaj ta beseda »cirkus« v gledališki kritiki pomeni. Ž njo se najbolj vplivno, najbolj obsojajoče označujejo tisti burkasti izrastki gledališke predstave, ki spreminjajo gledališče v puhlo zabavišče in ga tako ponižujejo!

Dragi otroci, vi boste pač najbolj razumeli to našo takratno otroško družbo, v katero smo bili povezani. Poleg resnega šolskega dela in našega prav tako resnega dela na odru smo ljubili tudi šalo in smeh!... Posebno pa jaz kot sin svojega očeta, ki je tudi vse življenje bil v vsem svojem delovanju — kot študent, vojak, železniški uslužbenec, ustanovitelj in duša narodnostno borbenega slovenskega društva v nemčurškem Mariboru — resen in marljiv, a je bil sicer doma v družini ali pa v družbi vedno zelo vedro razpoložen, šaljiv in zgovoren. Zato sem mu napisal na grobni kamen sledeče:

Ljubil besedo si, šalo in smeh,
delo biló Ti je smisel življenja,
pridno oral na domačih si tleh,
narodno seme sejal prebujenja...

*

A kako nam je prišla misel, da bi se kazali kot cirkuski spretniži?

Naša družina se je preselila iz Kolodvorske ulice v Spodnjo Šiško in sicer v ono tam v Šiški splošno znano »Kreuzerjevo hišo« naprej od takratnega državnega kolodvora. (Današnji glavni kolodvor se je pa takrat imenoval Južni kolodvor, ker je bila ta proga, ki pelje do Trsta, last društva »Južna železnica«.)

Kreuzerjeva hiša, ki jo je sezidal rajhovski Nemeč Kreuzer iz Wörishofna, ko se je poročil s slovenskim dekletom iz Kamnika, je bila dvonadstropna. Imel je v hiši tudi špecerijsko trgovino. Bil je

zelo podjeten gospod ter je pozneje prizidal k prvi hiši še drugo. A ko je bila klet dozidana do pritličja, je nenadno nadaljnjo zidavo ustavil ter zavaroval dozidani del s pravo imenitno streho, tako da smo dobili otroci s to čudno začasno stavbo svoj raj!...

Pomislite malo, pa mi boste pritrdili, da še niste videli take sicer obširne hiše, ki bi imela samo klet in — streho! — Na dvoriščni strani je imela ta streha vrata, ki so bila tako prizidana, kakor so nameščena v podstrešnih stanovanjih okna. Do teh vrat je vodilo z dvorišča pet, šest navadnih lesenih stopnic.

Naš hišni gospodar je imel otroke zelo rad, pa nam je prepustil to pravljlično hišo, pri kateri je bilo podstrešje dvignjeno nad zemljo samo za poldrugi meter, kot igrišče. Lahko si mislite, koliko smo posedali na tistih stopnicah, se podili z dvorišča po njih v »podstrešje«, se tam spenjali po tramovih, hodili po njih in jih preskakovali in kako imenitno so se dale tam namestiti gugalnice ter imeli prostor za »skrivance«, »škarjice«, »šolo« in druge takšne otroške igre. Na dvorišču so stali tudi vedno kakšni sodi in zaboji različne velikosti; od prekinjene zidave je ostalo tako na dvorišču in v podstrešju polno desk. Vse te stvari nam je dobrosrčni gospodar rad prepustil za naše otroške igre, tako da nas zdaj razumete, zakaj sem prej dejal, da nam je bila ta čudna stavba pravi otroški raj. — Že v hiši sami nas je bila velika kopica otrok, katerih število se je pa zelo pomnožilo z otroki iz sosednih hiš, izmed katerih se posebno rad spominjam dečkov vinskega trgovca Bolaffija. Poleg tega je vsak od nas imel šolske prijatelje, ki so vsi radi prihajali k nam, tako da je bil na dvorišču vedno velik živ-žav in mnogokrat takšen krik in vik, da so nam naše mame skozi kuhinjska okna žugale s kuhalicami, očetje pa nam grozili, da nam bodo pošteno navili ušesa, če bomo kar naprej pozabljali, da nismo »sami v hiši«.

Nekega dne sem si napel v podstrešju med dvema lesenima stebroma debelo vrv ter poskušal, če ne bi mogel tudi jaz po njej hoditi, kakor sem to videl v cirkusu. Seveda sem napel vrv tako nizko, da sem lahko kar stopil z nje, če sem izgubil ravnotežje. V rokah sem držal nekaj metrov dolg drog ter se vadil in vadil. Končno se mi je res posrečilo, da sem napravil po vrvi par korakov. Na dvorišču sem videl, kako je eden tovarišev — prav zdi se mi, da je bil Počivalnikov Pepe, mesarjev sin iz Šentpetra — stopal na prevrnjen sod ter se poskušal, valeč ga z nogami, z njim pomikati naprej. In res se mu je posrečilo. Fava je v Janko je bil izvrsten telovadec; dva druga dečka sta se vedno rada metala — pa mi je nekega dne šinila v glavo misel, naj bi se vsak v svoji spretnosti dodobra izvežbal, pa bi lahko napravili cirkusko predstavo. Vsi so bili navdušeni za to mojo misel, posebno še, ker jih je bilo med nami tudi nekaj, ki so imeli dokaj daru tudi za klovnске nastope.

Pripravljali smo se resno svojih štirinajst dni in želi pri predstavi, ki je bila »zelo dobro obiskana — ogromen uspeh«!

Toda v večini od nas ni bilo samo nekaj cirkuške krvi, temveč nas je v še večji meri vleklo na gledališki oder. Zato nam je bila ena cirkuška predstava, ki se je vršila v tem podstrešju, dovolj.

Kako smo spremenili ta imenitni prostor v gledališko dvorano z lepim odrom, ki so ga krasile kulise, katere smo sami napravili, ter o naših predstavah v tem dvoriščnem gledališču pa vam bom pripovedoval prihodnjič.

(Dalje.)

Nočni čuvaj

Votlo in zamolklo,
kakor da bi tolklo
kladivo po glavi,
se razlega v noči
širom po pristavi
glas prodirajoči
skozi zid in krov:
pasji hov, hov, hov.

Lukec ves trepeče,
rjuhe nase vleče,
ne privošči spati
Budni mu kosmati.

»Bes te plentaj, žrelo!
vzdihne nekaj kratki —
»zrno dam ti v čelo!«

Hitro se odloči,
divje kvišku butne,
naglo k oknu skoči,
glasno odloputne,
vroč in bled pokuka
v noč nesrečni Luka.

»Težko učenjaku,
ki si glavo trapi,
bolje je težaku
s trdim krampom v grapi.
Ti pa knjige maži,
učenosti streži,
vedro čelo kaži,
s strahom v srcu leži,
ko te brez nehanja
ziblje noč brez spanja,«
se zaspan huduje.
Budni pa še huje
laja, hrope, hruje.

Lukec se razvname,
puško s stene sname:
»Vražja pasja dlaka,
vidiš, kaj te čaka!«

Pes pa laja, laja,
da se hiša maja.

»Bog me varuj zlega,
dosti mi je tega!
Strel nameri ljuti
proti pasji uti.

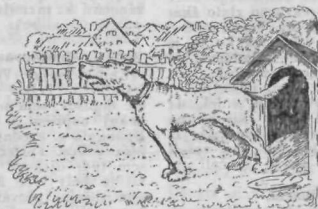
Lukec, bore glava,
kdaj ti pamet vznikne?

O, saj že spoznava!

»Budni, drži!« krikne.
V glavi se mu svita:
V temno noč bežita
dva nepridiprava...

Lukec si oddahne,
roka mu omahne,
kakor ptič na vejo
smukne pod odejo.
Krivo psa je sodil,
Budni je prepodil
potepuško prejo.

Zgodaj zjutraj vstane,
pasjico obiše,
Budnemu dá hrane:
vseh dobrot prgišče.

NAŠA POŠTA

Tončkove sanje

Tonček je bil bolehen deček. Nobena zima ni minila brez bolezni. Tudi letos je obolel. Mama mu je dajala vročega čaja in devala obkladke na glavo. Kadar je prišla sestra Mikica iz šole, mu je čitala pravljice, ki jih je Tonček tako rad poslušal. Tudi danes je prišla z lepo povestno knjigo. Po prstih se je priplazila do posteljice. Tonček pa je ležal ves blede, pogreznjen v mehke blazine in spal.

Palček Sanjavček se mu je približal in ga odpeljal v kraljestvo sanj.

Sanjalo se mu je, da mu je umrla mamica in sestra. Šel je po svetu in našel službo pri bogatem kmetu.

Nekega dne zapazi hlapec Tonček gospodarja, ki se je splazil do skritih nizkih vrat in se tam z nekom pogovarjal. Aha, si je mislil Tonček, moj gospodar ima neko skrivnost.

Ko je gospodar odšel, se splazi Tonček do odprtine in pogleda v čudni prostor. Kaj vidi? Na mehkem gugalnem stolu sedi gospa. Ogrnjena je v dolgo črno haljo, posuto z zlatimi zvezdicami. Na glavi ima širok slamniki. Okoli nje skačejo prtljakavci, velikih glav in drobnih teles. V kotu stoji možic in poje s hri-pavim glasom:

Hopsasa, rajsasa,
veselje nam deca da.

Hopsasa, rajsasa,
pleši še ti gospa!

Tonček je gledal in se čudil. Naenkrat zasliši: »Kaj pa delaš ti tukaj?«

Tonček se ozre in vidi, da govori gospa v naslanjaču. Prebledel je in ske-sano povetil glavo.

»Jaz sem sreča,« je rekla gospa. »Tudi tebi jo bom dala.«

Nato vzame gospa prekrasno zlato ška-tlico in jo da začudenemu Tončku.

Tonček je segel po škatli in ko jo je držal v svojih rokah, je nenadoma vse potemnelo, da je v grozi zakričal.

Tedaj se je zbudil v svoji postelji.

Pogledal je skozi okno in videl, da lega na zemljo temna noč. Visoko na nebu so se vžigale svetle zvezdice. Iz daljave so mu prihajali na uho veseli glasovi sankočev, ki so se vračali na svoje domove.

Pečjak Mihaela,
učenka IV. razreda, Ljubljana-Bežigrad.

Čenjeni g. urednik!

Nepremično sedim v šoli in poslušam besede g. kateheta. Povedali so nam nam-reč, da kdor se hoče naročiti na poučni mladinski list »Vrtec«. Mnogo se jih je naročilo na ta lepi list in med njimi sem bila tudi jaz. Dovolite, gosp. urednik, da Vam razodenem, kdo je tisti, ki se Vam danes prvič oglašal!

Doma sem iz lepe vasice Oplotnice, ka-tera ždi ob vznožju zelenega Pohorja. Obiskujem 1. razred meščanske šole v Slov. Konjicah. Vsak dan kodim iz Oplot-nice v Konjice in za kratek čas mi služi »Vrtec«, na katerega sem naročena letos prvo leto.

V tem mojem prvem drobnem pisem-cu, katerega izročim golobčku v kljun-ček, da ga izroči na Vaši upravi so moje srčne želje: Da bi ostali zdravi naročni-ki in naročnice »Vrtca« in z Vami tudi g. urednik, da bi še mnoga leta izhajal naš lepi list »Vrtec«.

Vas srčno pozdravlja

Micica Juhart,
dijakinja iz Oplotnice.

Spoštovani gospod urednik!

Danes se prvič oglašam s temi vrstica-mi. Vaš mladinski list mi zelo ugaja. Vne-to ga berem že celo leto. Zelo lepa je povest »Bebec Miha«. Tudi »Pastirčka Mihca« sem z zanimanjem čitala.

Na »Vrtec« sem naročena že eno leto. Prav rada čitam tudi »Lučko«, a najraje »Vrtec«. Zato Vas lepo prosim, pripravite nam še mnogo lepih povestic, ki jih otroci radi čitamo in tudi odrasli se kar tvope vanje.

Povedati Vam moram, da sem tudi jaz vpisana v »Marijin vrtec«.

Sprejmite prisrčne pozdrave od vseh učencev 6. razreda na Blanci.

Sinkovič Terezija.

Spoštovani g. urednik!

Ker prihaja »Vrtec« v Tržič v mnogo izvodih, iz Tržiča pa pride zelo malo ali nič dopisov, sem se odločila jaz, da Vam nekaj napišem o našem lepem Tržiču. Upam, da g. urednik ne bo vrgel tega do-pisa v koš. »Vrtec« čitam že pet let in sem tudi njegova naročnica. Vsako leto mi je bolj všeč njegova vsebina. Letos sem začela reševati tudi uganke. Tukaj Vam pošiljam rešitve.

Tržičani smo splošno znani kot veseli in šaljivi ljudje. Zato radi prihajajo k nam turisti poleti in pozimi. Vsak, kdor je bil enkrat na naših gorah, si želi še in še priti. Zato Vas povabim, g. urednik, pridite se še Vi enkrat smučat na naše lepe Kofce ali mило nam Zelenico.

Prosim Vas, obiščite obenem tudi mene, da me boste poučili, da se bom lahko večkrat oglasila v »Vrtcu«, ker me je sram, da se iz Tržiča tako malo oglašamo.

Vem, da Vam ne bo žal za izgubljeni čas in da boste lahko v »Vrtcu« kaj lepega napisali o naših lepih gorah in dragem nam Tržiču.

Vas vabi in lepo pozdravlja

Zupan Marija,

učenka II. r. viš. lj. šole v Tržiču.

Jesen in zima

Prišla je jesen v deželo,
v kleti jabolka ležijo.

Zdaj prišla bo trda zima,
ptič se joka, jesti nima.

Sonce zlato več ne sije,
burja mrzla zunaj brije.

Sonce zlato je topla peč,
zima mrzla, huda reč.

Dolinar Milan,

III. a razred, Škofja Loka.

Pepci Potočnikovi v slovo

V ponedeljek, dne 4. novembra, nas je pretresla grozna vest, da je duša najboljše sošolke Pepce Potočnikove odplavala v nebo. Vrzel, ki je nastala v razredu, je grozna. Žalosti in bolesti, ki je nastala v naših srcih, ni mogoče popisati.

V ponedeljek zjutraj je bila Pepca še pri svoji sošolki. Ko je prišla domov, je opazila, kako se pes na dvorišču zvija. Mislila je, da je bolan. Šla je k njemu in tedaj se je dovršil usodni trenutek. Pepca je prišla za pretrgano električno žico, v katero je bil ovit psiček. Takoj je padla na tla. Zica se ji je ovila okrog roke in okrog vratu. Rešili so jo iz žice, priklicali zdravnika, da bi jo obudil nazaj k mlademu življenju, a ni bilo več pomoči. Nesreča se je zgodila ob 7 zjutraj, ob 10 pa je mrtvaški zvonček označil sosedom, da Pepce ni več med nami.

Lepo je bilo življenje naše drage Pepce. Hodila je vsak dan k sv. maši, pa tudi pred šolo in po šoli je stopila na kratek obisk k Jezusu v cerkev. Bila je tiha in mirna učenka, dobra in pridna; sedaj sameva njen prostor v razredu, ona pa se je preselila v prostor večnosti.

Rajna Pepca je bila zvesta naročnica »Vrtca«. Rada je čitala in nam pripovedovala lepe povestice.

Vsa bela in obsuta s cvetjem je ležala na mrtvaškem odru. Hodili smo jo kropiti in zdelo se nam je, da je pod cvetjem še vedno živa.

Kako je bila priljubljena, je pokazal njen pogreb. Žalosten jesenski dan je bil, ko smo jo spremljali k pogrebu. Njeni součenci smo ji spletili dva venca, enega z napisom: »Zadnji pozdrav naši dragi součenci« in drugega: »P. R. K. svoji predsednici«. Še sonce je skrilo ta dan svoje lice, kakor bi žaloval za nami. V spremstvu petih duhovnikov, vse meščanske šole in množice ljudi smo jo spremljali od doma v cerkev, kjer je njen g. katehet daroval sveto mašo za njen dušni pokoj.

Iz cerkve se je vil žalosten sprevod na pokopališče; tam smo zemlji izročili telesne ostanke naše Pepce. Ob odprtem grobu se je od nje poslovil najprej g. katehet, potem g. ravnatelj in sošolka Jelka Kovačičeva. Lepo je povedala Jelka.

»Za slovo, ljuba Pepca« — je govorila Jelka — »Ti bom v imenu vseh sošolk v duhu podala roko in ti povedala nekaj besed. Kot naša sestra si sedela med nami. Vidimo Te z onimi milimi očmi, ki so vedno tako ljubeznivo in plemenito zrle na nas. Ljuba Pepca, ali Te res ne bo več nazaj med nas?»

Tvoj duh, draga Pepca, bo vedno ostal med nami. Tvoje žive oči nas bodo povsod spremljale in Tvoj smehljaj bomo slišali.

Bog, ki je neskončno dober, Te je vzel k sebi. Trpljenje tega sveta Ti je odvzeto. Prosi za nas, da bomo vsi prišli za Teboj!»

Po govoru smo ji vsi učenci zapeli pesmi: »Vigred se povrne« in »Spomladi vse se veseli.«

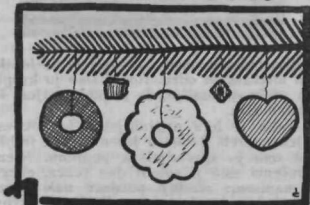
Draga Pepca, mi Tvoji součenci Ti želimo: bodi srečna pri Jezusu, katerega si tukaj na zemlji že ljubila.

Učenci in učenke IV. razreda mešč. šole v Vojniku.

SKRITE STEZICE

1

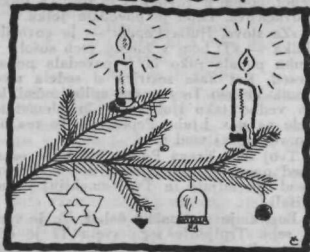
OKRASKI

J E Č A U M U M J D Š
I N L J U B E Z N I
Z E J D I R E L K U !

2

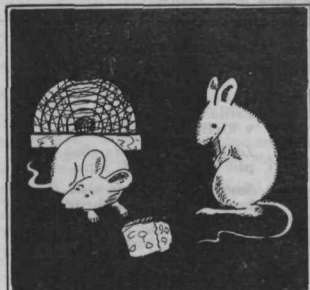
VEJICA

U	C	S	E	V	E	R	D	A	N
I	R	O	G	E	C	I	Č	U	L
P	I	C	L	E	G	N	A	O	J
L	D	E	M	O	Č	E	R	S	A
O	J	I	L	E	D	I	D	U	J

3

MIŠKI.

K M A A D Č A K R E
S O P M I I J Š
I S S T E I G J O O

4

KARTE

J	N	C	R	N	A	A	O	I	P	I	P
L	I	N	A	A	G	D	D	S	I	V	R
V	I	A	N	V	O	L	O	O	J	C	A

1. Sveta noč, blažena noč. — 2. Ni vse zlato, kar se sveti. — 3. Vrtec. — 4. Simon Gregorčič. Za vse je svet dovolj bogat in srečni vsi bi bili, če kruh delil bi z bratom brat prav s srčnimi čutili. — 5. Poravnaj naročnino za Vrtec. — 6. Kdor rano vstaja, mu kruha ostaja. — 7. Pozimi sem ljubljena vseh ljudi. — 8. Vrtec. (Pri ležečih dominah vzemi črke abecede spredaj, pri stoječih pa zadaj.) — 9. Domovina, ti si sveta — Bog te čuvaj!

9 ugank so rešili: Begunje p. Cerknici: Zrimšek Ant. — Bohinjska Bistrica: Polanc Antonija. — Celje: Jaklič Dr., Golmajer Dušan, Planinšek Fr., Krušič Mar., Blaznik Anton, Kos Edo, Jazbec Peter, Kosmač Ciril, Francič Bogo, Es Viljem, Golež Franc, Korošec Bruno, Polanc Milan, Turk Roman, Planinec Vl., Cerenjak Albin, Bratina Franc. — Črnomelj: Pavež Pavel, Grahek Malčič, Planinec Nada, Grahek Tina, Panjan Anton, Majerlo Martin, Jerman Pavla, Burja Janez, Kure Joško, Simonič Jože, Klemenč Vali, Ilenič Zofka, Dollar Janko, Plevnik Franc, Weiss Lea, Stariha Franc, Planinc Franc, Matko Lojze, Konda Franc, Bahor Jože, Svajgar Mar., Klemenč Zvonka, Metelko Milka, Miketič Janko, Ilenič Alojz, Zeljko Ivan, Bebar Vilko, Klemenč Mici, Jerman Stanka, Zeljko Ivanka, Zupančič Ivanka, Kramarič Janko, Svajgar Franc, Rožič Stanko, Schweiger Stanko, Pezdirc Martin, Stariha Franc, Vrtačnik Milena. — St. Danijel n. Prevaljem: Zvab Alojzij, Rataj Gelica, Rac Maks, Kumprej Miha, Tratnik Mica, Sefer Slavka. — Dobra vo p. Lj.: Jankovič Marija, Gregorič Simon, Novak Krista, Vrhovec Francka, Dolničar Aleksandra, Babnik Ana, Debenec Nada, Ciuha Ivica in Minka, Rihar Julka, Košir Anton, Rožnik Francka, Mikuš Mar., Laznik Kazimira, Clemente Nadica, Peklar Zofka, Dovjak Minka, Zadnikar Lojzka, Zalaznik Ivica, Košir Francka, Oveč Zinka, Prek Pepec, Kožuh Anton. — Gorjuše: Dobravec Vinko, Prestor Ziga. — Gričlje: Ambrožič Franc, Kure Malka, Zeljko Jože, Strucej Vid, Zeljko Ivan, Sterk Vida, Brodarič Mar., Filak Ana, Jakofšič Ivana, Jaklič Jože, Stravs Milka, Brinc Franciška, Mlek Alojzij, Kralj Anton, Črnič Vid. — Kamnik: Reguli Janez. — Kočevje: Erika Kuntara. — Litiya: Bračko Vojka. — Ljubljana: Sirban Meta, Aleš Vladimir, Goltes Lado, Kulovec Darinka, Stepančič Renata, Komar Darinka, Plahutnik Milena, Ryblička Helena, Benedetič Ana. — Loče: Krajnc Regina, Stunf Mihaela, Gaberšek Vida, Razborsček Roza, Kovač Milan, Cugmajster Marija, Lovrenčič Elizabeta, Lovec Ivan, Strmšek Vikt., Lajh Ivan, Prah Mica, Tevžer Marko, Zabukovšek Jože, Gumzej Alojzij, Kolar Stanko, Regoršek Franc, Mejavšek Karel, Kuhar Boris, Zurej Franc. — Mala Ligojna: Kovač Franc. — Maribor: Andrinek Slava, Potočnik Antonija. — Mavrlen: Mavrin Pepec, Rom Marija. — Menges: Lukan Francka in Franc. — Podzemelj: Jurejevčič Milan, Povše Anica. — Polhov Gradec: Petrovec Janez. — Radovljica: Bulovec Helena, Robič Boris. — Rakitna: Rot Ljudmila. — St. Rupert n. Dol.: Prah L., Kutnar Milena, Repovž Ana, Novak Ana, Marenčec Franca, Mizerič Martina, Kurent Majda, Kostelet Jože. — Sevnica: Turk Marjetka, Dernovšek Milos, Zvegljič Mar., Šibilja Fr., Santej Maj., Janič Milan, Perme Ana, Stergar Pavel, Cimperšek Vlado, Zakosek Vlado, Gorjanc Martin, Dečman Slavko, Kladnik Inka. — Tupalice: Cuderman Cirila, Mirko, Slavko in Vinko. — St. Vid: Gortnar Viktor, Potočnik Janez, Kranjec Jakob, Mrak Stanko. — Zagorje o. S.: Knez Zinka, Simončič Rado.

8 ugank so rešili: Adlešiči: Adlešič Janko in Stanko, Kambič Anton, Peteh Mar., Cvitkovič Janez, Veselič Nada, Grabrijan Božo, Skube Stanko, Adlešič Stanko in Ana, Mušič Janez, Adlešič Jože. — Bled: Zupan Mar., Korošec Ida, Markelj Francka, Burja Mar., Kunšič Zefko, Koren Angela, Rozman Andrej, Mejavšek Zdenka, Robič Helena. — Boh. Bistrica: Korošec Mar. — Brezovica: Peklar Stanko, Mravljie Valentin. — Bukovica: Fink Jelka, Pintar Ciril, Kalan Julka, Rihtaršič Majda, Kankelj Jože, Kalan Rudi, Sifrar Pavla, Dolenc Marjan, Pintar Jože, Kristan Srečko, Benedičič Stanko. — Bukovščica: Hraš Radko. — Celje: Božič Silvan, Kvas Mar., Javornik Bronka, Zabav Justina, Magajna Nada, Strenčan Mar., Podgornik Ana, Divjak Lucija, Vidic Nada, Veber Majda, Jakopin Hermina, Veis Gertruda, Sega Regina, Spiljak Kati, Gantar Marj., Brišnik Milena, Mirkic Danica, Peternej Mar., Fazarinc Elvira, Goričan Mar., Pavlin Marjan, Lenardon Nadježda, Poteko Branko, Božič Ivan, Strovs Pavle, Korban Ksaver, Jelen Ivo, Ambrožič Marcel, Plahutnik Jože, Mikeln F., Ramskugler Franc, Rode Anton, Križnik Ivan, Dobrajc Jože, Pristovšek Franc, Podvornik Drago, Goričan Jernej, Sulgaj Viljem, Prelocz Vinko, Urabič Osvald, Kolar Slavko, Hrvat Milan, Gošnik Mirko, Praznik Stanko, Gombač Milan, Plevčak Franc, Ručigaj Janko, Murko Jože, Cefina Peter, Velej Jože, Ravnikar Janez, Vran Fran, Stiglec Bruno, Jug Jurij, Pirker Franc, Grobelšek Ludvik, Medvešek Branko, Vehovar Franc, Beg Andrej. — Češnjica: Eržen Veronika, Thaler Minka, Pogačnik Jože. — Črešnjevce: Lah Režika, Repnik Tina, Pernat Mar., Brumec Marica. — Črni vrh: Koprivec Janko in Cilka, Kožuh Franciška, Košir Albina. — Domžale: Habjan Roza, Kovač Ludvik. — Gorje: Repe Jože, Kogoj Betka in Mar., Hudovernik Valentin in Ivana, Jenstrie Jože. — Gorjuše: Zupan Janez. — Gornja Radgona: Vaupotič Franc, Peklar Franc. — Hinje: Grm Julka. —

»Vrtec« izhaja vsakega prvega v mesecu, devetkrat med šolskim letom, in velja s tremi knjigami »Vrčeve knjižnice« pri skupnem naročilu 25 din, ali deset mesečnih obrokov po 2.50 din. — Za posamezne naročnike je naročnina 30 din. — List izdaja »Slomskova družba« v Ljubljani. Zanj odgovarja Ivan Strukelj. Glavni in odgovorni urednik Fr. Ločniškar v Ljubljani, Aleksandrova cesta 10. Sklep uredništva je 5. dan v mesecu. — Uprava »Vrtea« je v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 2 (H. Ničman). — Tiska ga Jugoslovska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

Hrušica p. Jesenicah: Klinar Franc. — Jevnica: Kovič Anton. — Kamna gorica: Pogačnik Barbka, Terselič Slavka. — Kamnik: Hribar Terezija. — Kočevje: Hönigmann Elif. — Kranj: Potočnik Minka, Sturm Mimi, Likozar Martin, Frass Zarko in Stanko, Zupan Slavka, Pelicon Majda, Malovrh Milan. — Krško: Radej Bernarda. — Litija: Avenik Mar., Praprotnik Leopoldina, Premk Tončka, Damjan Mar. — Ljubljana: Požar Božo, Galič Bernarda, Dolinar Mar., Jurković Mar., Mohorič Ana, Guzelj Stanko, Zupančič Franja, Hribar Balbina, Siško Silva, Petrič Ana, Dolinar Matilda, Kovacič Mirjana, Kolnik Olga, Berčić Stana, Hribar Lucija, Zizek Berta, Sirač Ljudmila, Vuk Branko, Bratkovič Rafael, Ribarič Marjan, Pucihar Ivan. — Sv. Lovrenca na Poh.: Skorjajc Angela. — Loški potok: Bambiž Franc, Turk Tončka, Ruparčič Antonija, Kordič Alojzij, Vesel Karolina, Mohar Jože, Debeljak Ivana, Kordič Pavla, Lavrič Mar., Bambiž Danijela, Benedičič Mohor, Rojce Stana, Bartol Angela, Lavrič Ivana, Levstek Karolina, Mikulič Ljudmila, Rus Antonija, Bartol Jože, Vesel Filip. — Mekinje: Legedič Minka, Grilj Slavka, Iskra Režika, Kališnik Stefan, Ogrinec Avgustin. — Menges: Oražem Pavla, Kosmač Kristina, Gregorc Minka, Orel Vera, Jenko Franc, Loboda Draga, Kosec Ana, Rojnik Ana, Golob Boris, Stempelj Feliks, Pogačar Angela, Žun Franc, Vahtar Marta, Oražem Maks, Vrhovnik Minka, Florjančič Iva, Kušar Ana, Pečnik Franca, Zalokar Ljudmila, Hren Ljudmila, Mejač Branko, Krušič Pavla, Rojnik Franca, Simenc Pavel, Kočar Franc, Jenko Angela, Hafner Angela in Stefka, Zargi Mimi, Smole Evica, Orel Franc, Majdič Darka, Kosmač Stanka, Žun Zofa, Oražem Janez, Nerad Stefka, Simenc Marija in Joško, Korosec Franc. — Mežica: Škerjanc Feliks. — Naklo: Cankar Ivan, Jošt Ciril. — Oresje: Simčič Vida. — Podkoren: Podlipnik Zofija. — Podlipa: Cankar Vinko, Zeleznik Ivana. — Polensak: Klajžar Peter. — Polhov Gradec: Bizjan Stefan, Ašič Renata, Božnar Jožl. — Poljane: Dolenc Jože. — Predovor: Mehle Janez. — Prevalje: Rudolf Mimi, Kupec Ana, Langeršek Stefi, Pečovnik Liza. — Prmskovo: Andolšek Franc, Pelko Ana, Cilenšek Jože, Pelko Janko, Košnik Ana, Stare Milan. — Rajhenburg: Jug Pavla, Pospel Ela, Sečen Silvo, Kukočič Stanko. — Raka: Mesojeđec Mar., Tomažin Neža, Gorenc Ivana, Martin in Mara. — Rakek: Jerič Dimitrij, Sirač Zofka. — Razvanje: Pilberšek Mici. — Ribnica: Virant Nada. — Rožni dol: Meglič Ivana, Bele Ivan, Kapš Ana, Plut Franciška, Macelj Lud., Stelcar Stanko, Kršinc Roza, Radovan Jože, Potočar Alojzij, Rauh Albina, Pavše Alojzija in Zinka, Rauh Anton, Troje Alojzij, Jakša Jože. — St. Rupert: Lukek Marija. — Selca: Bertonecelj Angela, Krek Ivana. — Skorno: Petrič Emilija, Mavher Terezija, Brezovnik Ivan. — Sodražica: Sega Stefka, Urh Leon. — Stična: Medved Lojzka, Strifol Franc, Strmole Ivan, Lazar Ivan, Tomšič Tomo. — Stogovci: Krobath Marija, Biter Ivana, Knodel Jožefa. — Smartno ob Paki: Fajdiga Milica, Planuška Elka. — Smartno p. Sm. g.: Zajc Jožefa, Zavašnik Hilda. — Štrkeljčevci: Stariha Vid, Kambič Henrik. — Veliki Trn: Levičar Jože, Pirc Ivo, Gorenc Pavel, Kapler Mara in Justina, Zarn Ema, Cerovšek Zofka, Jane Justina. — St. Vid n. Lj.: Bačnik Marta, Erjavc Francka, Mrak Dora, Jurič Jožica, Bahnik Ivana, Tomšič Janez, Zupančič Jože, Vrevo Metka, Jeraj Roza, Strle Ladislava, Škerl Francka. — Zagorje ob Savi: Flere Polde.

7 ugank so rešili: Sv. Andraž pri Velenju: Praprotnik Ivan, Jelen Stanislava, Umbrecht Franc, Melanšek Jožica, Vodovnik Milka, Uratnik Maks, Bolha Jožica, Praprotnik Terezija. — Bled: Burja Franc, Labernik Pepca, Burja Franc. — Begunje p. Lescah: Renko Iva, Košir Helena. — Bloke: Urbas Mimi. — Boh. Bela: Mulej Franc. — Boh. Bistrica: Avšič Majda, Mencinger Slavka. — Boh. Srednja vas: Zupanc Janez. — Borovnica: Petrovič Angela. — Bukovšiča: Jelenc Jože. — Celje: Hojkar Breda, Senica Joža, Fazarinc Ana, Znidar Stefka, Prevornik Mar., Prajnik Mar., Skočir Mihaela, Drobne Mar., Vrečar Ivana, Veternik Jožefa, Simenc Majda, Jakše Amalija, Eših Vladka, Dobovšek Mar. — Cerklje: Korosec Milka, Krničar Angela, Gašpire Francka. — Cerkljica: Smrdur Sonja, Debevec Mar., Martinčič Vinko, Bavdek Anton, Leskovec Franc, Kranjc Darko, Martinič Jože. — Češnjica: Stare Franca, Odar Mar. — Črna p. Prevaljah: Fajmut Slavko. — Dev. Mar. v Polju: Gale Ladislav, Podobnik Ivan, Zajc Mar. — Dobliče: Cerar Anton, Bizovičar Mimi, Medoš Boris, Verderber Jožefa, Turk Ljudmila, Fink Mar., Huter Mimi, Kusček Ana. — Dobropole: Zajc Stane. — Dobrna: Flere Vida. — Dragatuš: Flajnik Kristina. — Dražgoše: Kovač Dora, Kavčič Vera, Gosar Ciril. — Drenov grič: Sedej Julič, Koprivec Lovro, Kržmanc Franc, Jesenko Mar., Završnik Herman, Velkavrh Ivana, Leskovec Vida, Novak Erika, Zalaznik Francka, Podboj Jožica, Friškovec Olga, Janša Mimi, Popit Ivan, Lenaršič Ivan. — Gorje: Poklukar Franc, Milan. — Gor. Radgona: Marič Marica. — Guštanj: Kristan Branko. — Hinje: Sporar Amalija. — Horjul: Lukan Terezija. — St. Janž n. D.: Repovž Doni, Markovič Marjan, Glušič Gabrijela. — Jesenice: Novak Tomaž. — Jezersko: Brinc Albina. — Ježica: Koman Silvo. — St. Jošt n. Vrhniko: Otanonid Francka. — Kamna gorica: Berce Mar., Solar Francka. — Kamnik: Ogrin Fr. St. — Kočevje: Kajfež Spasenija. — Komenda: Stupar Terezija. — Kranj: Jakopin Zvonko, Hudobivnik Mar., Berce Franc. — Kranjska gora: Marinčič Jelena. — Sv. Križ p. Litiji: Rugelj Hilda. — Krka p. St.: Bregar Mihael. — Kropa: Solar Minka, Dermota Marta. — Lesce: Humerca Janez, Valand Metka, Dežman Angela, Magdič Pavla. — Leše p. Prevaljah: Cegovnik Krista. — Litija: Damjan Magda, Verbolec Darka, Lekše Jožica. — Ljubljana: Smuc Nuša, Zupan Franc, Rozman Marjan, Wagner Anton, Bernot Mihael, Zupane Nikolaj, Vrhovec Jože, Pintar Matevž, Frigelj Stanko, Kamsak Drago, Zrimšek Zvonko, Pahor Sergej, Dovč Franc, Zupančič Ignacij, Maček Alojzij, Elhar Bogdan, Rupnik Helena, Mrak Zoran, Volaj Zvonko, Subić Marjan, Tinta Vlasta, Medvedšek Dragica, Ljubič Mitja, Kastelec Breda, Rupnik Marijan, Videnšek Bogumila, Meršol Josip, Bano Milena, Kelhar Janez, Goslar Sonja. — Loke: Umek Hermina. — Loški potok: Zbačnik Ivko. — Lož: Zabukovec Miro. — Lučina: Dolinar Tone. — Jože in Lipe. — Malenski vrh: Marinka Demšar. — Maribor: Semenič Sonja, Happe Drago, Hranstnik Franc, Vac Ivan. — Mekinje: Hočvar Janez, Sitar Benedikt, Potočnik Jože, Mastnak Helmut, Gradišek Feliks, Krt Stefan, Pančur Jožko, Zlatnar Franc. — Mirna peč: Rožman Jožica. — Moškanjci: Breda Soberl. — Mošnje: Kosmač Stanko, Tonejc Franc, Potočnik Anton, Jelenc Pavla, Globočnik Marija, Frelih Zofija, Muhovec Ana, Pristavec Zdravko, Arh Janez, Jeram Marija, Klinar Ivana, Rozman Slavko, Reš Miha, Klinar Bogomil. — Naklo: Rozman Viljem. — Novo mesto: Logar Gorazd in Tatjana, Zibert Fanika. — Sv. Pavel p. Preb.: Erh Pavla. — Petrova vas: Lozar Malka, Grahek Antonija, Judnič Anica, Plut Danica, Grahek Tončka. — Petrovče: Uranjek Milan. — Pobrežje: Čičič Dragoj. — Podbrezje: Petek Edi, Aljančič Tonček, Maček Franc. — Podlipa: Buh Jožefa. — Poljane: Oblak Leopold. —

Uganke

>Vrtec<

št. 5

Preodoslje: Bassj Roza, Lukano Angela. — Preserje: Trojar Francka. — Prevalje: Kramžar Vera, Krelb Marica, — Ptuj: Zazula Stanko, — Ribnica na Dol: Pucelj Olga, — Ruše: Obrovnik Mar., Robič Božica, Kocmut Verica, — Sela: Berlec Marija, Suštar Ivana, — Sela: Solar Franc — Semič: Kokosar Iva, — Senožeti: Pavšič Milka, — Slovenj Gradec: Potočnik Mar., — Skorno: Plešnik Mar., — Smlednik: Hočevar Stane, Jenko Mar., Božič Stanko, Ribič Ivana, Jenko Mar., Oselj Božidar, Završ Feliks, Jenko Jožeta, Dolinar Martin, — Stranje: Kramar Ladislav in Stefanija, — Stara Fužina: Hodnik Stanko, Mikelj Stefa, Mencinger Martin, — Stari trg ob Kakeku: Ravšelj Franc, — Škofja Loka: Fabjan Francka, — Stari trg p. Kakeku: Ravšelj Franc, — Škofja Loka: Poljar Polonca, Košenina Anica in Zdravka, — Smarje n. Dol: Kocjan Tonča, — Smartno p. Kranju: Likar Mar., Vrhovnik Ivana, Jereb Vladimir, Lotrič Mar., Kunstelj Francka, — Smartno p. Litiji: Skoda Ana, — Smartno ob Paki: Triglav Vinko, — Smartno p. Smartno goro: Dolenc Ljudmila, Zebovec Slavica, Medved Spela, Boltežar Malka, Okorn Frančka, Ovičaj Lojzka, Peroveš Stana, Podgoršek Mihela in Ivanka, Franceelj Matilda, Suštar Mar., Lampič Mar., Kavčič Ana, Letnar Angela, Cigole Katarina, — Smibel p. Nov. mestu: Jenič Milan, Medič Stefanija, — Talčji vrh: Grabrijan Frančka, Zupančič Mici, Janko Mar., Spreicer Malka, Zajc Zalka, Suhorepec Mar., Rožič Zalka, Zore Valentina, Grahek Amalija, — Sv. Tomaž: Majcen Jožef, — Trebnje: Bedek Verica, — Tržič: Smolik Neda, Godnov Breda, Srebotinjak Zdenka, Markič Frida, Jerman Pavel, Sluga Cecilija, — Vavta vas: Zupančič Vida, Picej Slavka, Rus Mar., Tipolt Milena, Glavan Vida, Jakše Pepen, Zoran N., Dular Jožica, Spelič Mar., Rakošec Fani, Springer Stefa, Povše Ana, — Velike Lašče: Gorupj Marija, — Velika Nedelja: Habjančič Miska, Dovežar Jožeta, — Velika Pirešica: Kolšek Mar., — Velike Poljane: Kosler Mar. Renata, Jamnik Jože in Janez, — St. Vid: Ložar Majda, Konjar Helena, Arhar Marjan, Mandelj Jože, Erman Mara, — Vrnsko: Aleš Ljudmila, Felčič Jan Franc, Herič Hinko, — Zagorje: Hauptman Majda, Vehovec Ludvik, — Zalezniki: Bertoneelj Slavko, Gortnar Vida, — Zetale: Butolen Veronika.

6 ugank so rešili: Beograd: Oblak Miroslav, — Blatna Brezovica: Gregorka Franc, — Boh. Bistrica: Repinec Viktor, — Borovnica: Ileršič Marija, — Celje: Vrečko Pavla, Vrečer Ivan, — Cerklje ob Krki: Zorko Franc, Kovačič Jože, Turšič Valentina, Vegelj Terezija, — Cerknica: Mikš Miroslav, Milnar Franc, Sparemblek Fani, — Crni vrh: Burjek Janko in Marica, — Črnomelj: Jankovič Peter, Belak Slavko, — Dobrna pri Celju: Dobovinič Pavlina, — Dol pri Ljublj.: Klemenčič Ivanka, — Drenov grič: Žitko Franc, — Gorje: Peterman Franc, — Gornja Ponikva: Jezernik Marija, — Gor. Radgona: Ropoša Alojz, — Grosuplje: Ožbolt Nada, Marinček Marija, Bedenčič Martina, — Guštanj: Pečnik Anica, — St. Janž na v. g.: Friedrich Tinaica, — Ježica: Prezeli Marjan, — Kočevje: Horvat Stefan, — Komenda: Zadrgal Magda, Plevel Anica, — Koprivnik: Zmitke Janez, — Kranj: Gorjanc Marjan, — Kranjska gora: Budinec Vojteh, — Kropa: Mihelič Ivan, — Krško: Pompe Justina, — Litija: Planinšek Sonja, — Ljubljana: Hlebec Milan, Majerle Janez, Žužek Franc, Peternel Viktor, — Mežica: Grauf Jože, Cegovnik Marjetka, — Mošnje: Jelene Kristina, — Novo mesto: Rifelj Kristina, — Sv. Peter v Savinji, dol.: Katika Lilija, — Pilštanj: Kovačič Kristina, Kovačič Angela, Gubšek Milica, Bosio Marica, Amov Milica, — Ptuj: Ježek Julijan, Urh Joško, — Podblica: Vidic Marija, — Polho v Gradcu: Gabrovšek Franc, — Polzela: Pader Darinka, Likel Angela, Hrovat Marija, — Preserje: Susnan Malči, — Prevalje: Šibenik Tomislav, Lajmšič Fanča, Planinšek Mici, Cestnik Marica, Kaffore Božica, — Radče: Kramžar Vinko, — Radovljica: Luxnar Simona, — Rakek: Batistič Silvo, — Rakitna: Kržiž Žofka, — Razvanj: Lašič Ida, — Ribnica: Klun Vida, — Sv. Rupert nad Laškim: Mraz Pepca, — Selnica ob Dravi: Hakič Rozika, — Slovenj Gradec: Krolf Metoda, — Slov. Javornik: Končič Stefa, — Sodražica: Stupica Jože, — Stara Fužina: Grm Marija, — Smartno ob Paki: Brdnik Bernarda, Bizjak Jožica, Glušič Mimica, — Toplice: Tisovec Franc, — Tržišče: Soušek Ivan, — Velenje: Trnek Marica, — Vel. Nedelja: Vinter Cilka, — Vel. Poljane: Korošec Ivanka, Adamič Fani, — St. Vid n. Lj.: Tober Eva, — Zagorje: Rosina Vlado, — Zalog: Javoršek Ladislav, — Zibika: Gobec Danica, — Zetale: Lorber Angela.

5 ugank so rešili: Begunje pri Lescah: Ovsenik Franceelj, — Bloke: Zgone Jožeta, — Brežice: Tischler Karl, — Bukovščica: Jelen Janez, — Cerklje pri Kranju: Cesen Angela, — Gornje Ponikve: Jelen Marija, Uranjek Pavla, Kos Milka, — Ig: Pucihar Ivan, — Jesenice: Lazar Ivan, — Sv. Jurij ob j. z.: Vrečko Vlado, — Sv. Jurij v Slov. gor.: Zrnce Elizabeta, — Kamnik: Trojan Milan, Jamšek Marica, — Sv. Katarina: Česnovar Cirila, — Kokrica: Strniša Ivanka, Bidovec Dora, — Koprivnica: Ašič Marija, — Kranjska gora: Plantan Marica, — Laporje: Rober Bronislava, — Sv. Lenart pri Vel. Nedelji: Rep Maks, — Ljubljana: Raspor Jana, Cok Milena, Polgar Ingrid, Mali Dominik, — Sv. Lovrenc na Pohorju: Slaua Mica, — Majšperk pri Ptuj: Leskovar Franc, — Mekinje: Iskra Joško, — Medvode: Kalzar Mara, Kus Mihaela, — Mežica: Cegovnik Alojzij, — Novo mesto: Vrtačnik Majda, — Ptuj: Kolarič Ivana, — Ptujška gora: Jazbec Franc, Kolc Sreško, — Prevalje: Smolar Marica, — Radovljica: Korenjak Ana, — Semič: Balta Anka, — Smlednik: Zore Marica, — Stara Fužina: Boh. jezero: Zmitke Erna, — Smartno: Sapp: Anžič Stanko, — Smartno pri Litiji: Sirk Lojze, — Šoštanj: Dobnik Ferdinand, — Tebnja: Verdev Jože, — Tržišče: Zabukovec Ivan, — Velenje: Mikelj Marjan, Orenuš Marjetka, — Sv. Vid nad Cerknico: Strle Ciril, — Vurberk pri Ptuj: Slanič Terezija, Rudl Marija, Sprah Kristina, — Zalna: Štrukelj Alojzij.

Izrečani so bili: Zrimšek Anton, Begunje p. Cerknici: Prestor Ziga, Gorjuše p. Boh. Bistrica: Regali Janez, Kamnik: Kuntara Erika, Kočevje: Bračko Vojka, Litija: Andreinec Slava, Maribor: Robič Boris, Radovljica: Kurent Majda, St. Rupert na Dol.: Potočnik Janez, St. Vid nad Ljubljano: Kelhar Janez, Ljubljana VII.: Okorn Frančka, Smartno p. S. g.: Kröbath Marija, Stogovci: Premk Tonča, Litija.

Rešitve ugank v 5. števil. pošljite do 17. januarja 1941. — 12 reševalcev bo nagrajenih. Pri naslovih navajajte vedno kraj šole.

Srečno novo leto vsem!

Uredništvo in uprava.